

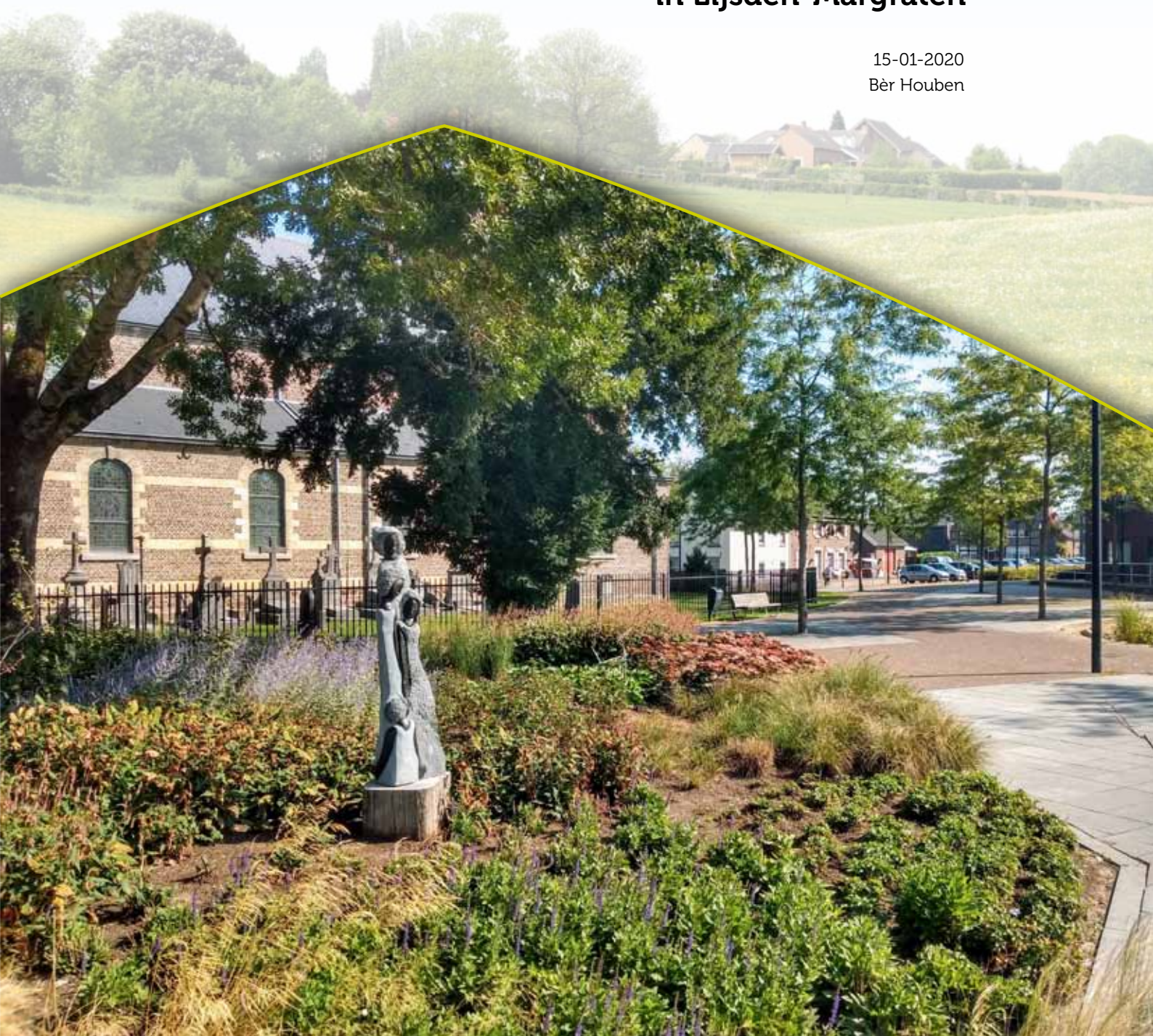

Groenbeleidsplan

**Buitengewoon groen leven
in Eijsden-Margraten**

15-01-2020

Bèr Houben

Samenvatting

Het openbaar groen maakt deel uit van de openbare ruimte die we met zijn allen mogen gebruiken. Die ruimte bepaalt voor een deel de levenskwaliteit binnen de gemeente. Tal van beleidsstukken onderschrijven het belang van onze openbare ruimte. Het vormt het visitekaartje van Eijsden-Margraten. We houden van het groen: het maakt ons gelukkiger en gezonder. Daar zijn de meeste mensen zich wel van bewust. Het is ons steeds duidelijker geworden dat openbaar groen belangrijker voor ons wordt. En dat het nóg meer voordelen heeft dan we al dachten.

De afgelopen jaren is het in de zomer erg warm geweest. Maar met perioden ook erg nat door de klimaatverandering. Het groen dempt de negatieve effecten van de klimaatverandering. Ook zorgt het groen voor een minder snelle achteruitgang van de biodiversiteit. Naast deze positieve effecten staan we ook voor een aantal uitdagingen.

Zo mogen we als gemeente geen chemische onkruidbestrijding meer toepassen. En moeten we de strijd aanbinden tegen exotische planten en plagen zoals de eikenprocessierups. We willen bovendien zo min mogelijk energie gebruiken voor onze werkzaamheden. Gelukkig krijgen we daarbij de hulp van de natuur zelf en ook burgers zijn steeds vaker bereid om de handen uit de mouwen te steken. De complexiteit van het openbare groen is de afgelopen jaren flink toegenomen. Een visie voor het openbare groen is dan ook noodzakelijk om goed beslagen het 'toekomstige ijs' op te kunnen. De visie hebben we bedacht samen met burgers, raadsleden, het maatschappelijk middenveld en collega's uit onze buurgemeenten. Samen weten we meer!

De visie luidt:

Buitengewoon groen leven

De gemeente Eijsden-Margraten streeft naar een kwalitatief goede, veilige leefomgeving voor haar inwoners, samen met iedereen die hierbij betrokken is. De openbare ruimte heeft identiteit, is gastvrij, bruikbaar, gezond en duurzaam. De openbare ruimte doet ertoe. Een prettige, goed verzorgde openbare ruimte verhoogt het woonplezier, trekt mensen aan en versterkt de economie.

Ons openbaar groen maakt integraal deel uit van de openbare ruimte. Het is een belangrijke schakel in de leefomgeving, met positieve effecten voor de gezondheid, economie, klimaat en het behoud van cultuurhistorie in onze gemeente. Daarom gaan we bewust om met ons groen. We kiezen voor verschillende kwaliteitsniveaus, en voor duurzame ontwikkeling en beheer, zowel in tijd als milieutechnisch. Daarbij staat de veiligheid voorop. We willen mét de natuur ontwikkelen en niet ten koste van. We staan open voor initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan onze doelen. Die stimuleren en ondersteunen we.

We hebben ervoor gekozen om per beheergebied verschillende kwaliteitsniveau te benoemen. Zo is het beheerniveau in de karakteristieke kernen het hoogst en in de industriegebieden en buitengebied het laagst. De kwaliteitsniveaus vormen de basis voor het beheerplan. Op basis van de verschillende kwaliteitsniveaus is al een begroting opgesteld. Hieruit blijkt dat we jaarlijks ongeveer 1,3 miljoen euro nodig hebben voor het beheer en om ons te wapenen tegen bedreigingen. Maar ook om de welwillende burger te ondersteunen. We zijn ervan overtuigd dat we hiermee een nog mooiere en toekomstbestendigere gemeente krijgen. In Eijsden-Margraten is het tenslotte Buitengewoon groen Leven!

Inhoudsopgave

1	Inleiding	pag. 7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Doel	7
1.3	Afbakening	8
1.4	Bestuurlijke aandachtspunten	8
1.5	Leeswijzer	8
2	Visie: buitengewoon groen leven	9
2.1	Visie	10
2.2	Visie op onderdelen	10
3	Speerpunten	15
3.1	Uitvoeren functioneel beheer	16
	Veiligheid	17
	Cultuurhistorie	17
3.2	Beheersysteem	18
3.3	Burgerparticipatie	19
3.4	Bewustzijn creëren	20
3.5	Ecologisch bermbeheer continueren en ontwikkelen	21
3.6	Bomenbestand behouden en uitbreiden	21
4	Financiën	23
5	Onderbouwing visie	25
5.1	Areaal verkenning	25
5.2	Kernwaarden	25
5.3	Huidig beheer	26
5.4	Participatieproces gedurende planvorming	27
5.4.1	Resultaten uit participatieproces	28
	Inwoners	28
	Maatschappelijk middenveld	30
	Raad	30
	Ambtelijk	32
5.5	Beleidsmatige aandachtspunten	33
5.6	Ontwikkelingen in het openbaar groen	34
5.6.1	Groenbeheer voorheen	34
5.6.2	Groenbeheer nu en in de toekomst	34
5.6.3	Nieuwe, maatschappelijke vraagstukken	35
	Bijlagen	39

Inleiding

hoofdstuk 1

Voor u ligt het groenbeleidsplan van de gemeente Eijsden-Margraten: een groene, landschappelijk fraaie gemeente. Het landschappelijk, groene karakter vormt samen met de cultuurhistorische elementen belangrijke kernkwaliteiten van de gemeente. Deze kwaliteiten dragen positief bij aan de leefomgeving van de inwoners. Het openbaar groen draagt voor een belangrijk deel bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en is dan ook een van de basiskapitalen van de gemeente. Goede zorg voor en ontwikkeling van het groen is onontbeerlijk om de inwoners een leefomgeving te bieden waarin ze zich gelukkig voelen.

1.1 Aanleiding

In 2011 zijn de gemeenten Margraten en Eijsden gefuseerd. Beide gemeenten hadden hun eigen beleid en beheer van het openbare groen en een eigen buitendienst. Na de fusie zijn ook de buitendiensten samengegaan. Het beleid echter is niet geactualiseerd. Het beheer vindt momenteel plaats op basis van ervaringen en observaties. Tot nog toe heeft dit redelijk goed gewerkt, maar het heeft ook geleid tot een aantal uitdagingen. De areaalvergroting en autonome ontwikkelingen zoals extreme droge en natte periodes, neergang van de biodiversiteit, recreatie en toerisme, nopen tot een verdere ontwikkeling van het openbare groen. Daarnaast verwacht de provincie Limburg transparantie in hoe we de gelden voor groen als basiskapitaal besteden. Daarom is specifiek beleid voor groen onontbeerlijk.

1.2 Doel

Het groenbeleidsplan formuleert wát we willen bereiken met het openbare groen en hóe we dit gaan realiseren. Dit plan gaat specifiek over het openbare groen dat eigendom is van de gemeente. Het gaat zowel over de kwaliteit als over de kwantiteit. Ook gaat dit plan in op hoe we onze groene ambities waarmaken. Een belangrijk onderdeel is de financiële berekening. Op basis van aanwezige hoeveelheden geven we met kengetallen inzicht in de beheerkosten.

Samengevat geeft het beleidsplan antwoord op de volgende vragen:

- Wat hebben we: welk groenareaal hebben we in beheer en waar bestaat dat uit?
- Wat willen we: welke visie hebben we op het openbaar groen?
- Hoe willen we onze visie realiseren?
- Wat zijn de beheerkosten?

1.3. Afbakening

Als gemeente streven we naar een overzichtelijke structuur van beleidsplannen voor de openbare ruimte. Het groenbeleidsplan vormt een van de bouwstenen van het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) dat we in 2020 opstellen. Andere bouwstenen zijn onder meer het wegenbeleidsplan, verkeers- en vervoersplan, rioleringsplan en sportbeleid. Op basis van dit groenbeleidsplan stellen we een beheerplan op. In het beheerplan staan concreet beschreven welke maatregelen we moeten treffen om aan de functie-eisen van het beleidsplan te voldoen.

Het groenbeleidsplan beperkt zich tot het gemeentelijk openbaar groen. Hieronder vallen bomen, heesters, hagen, grassen en vaste planten.

1.4 Bestuurlijke aandachtspunten

Het gemeentelijk groen is een belangrijk onderdeel van de Openbare Ruimte. Het college vraagt specifiek aandacht voor de volgende punten.

- Kernkwaliteit: het groen vormt een van de kernkwaliteiten van de gemeente en vraagt daarom zorg en aandacht.
- Veiligheid: het groen moet veilig zijn en bijdragen aan de verkeersveiligheid.
- Verknoping: in het groen komen verschillende functies naast elkaar voor. Integrale afstemming en synergie bereiken is essentieel. Denk hierbij aan het bergen van water in het groen of het inzetten op biodiversiteit.
- Duurzaamheid: we maken geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. We zetten optimaal in op natuurinclusief beheer.
- Kwaliteit: de kwaliteitsnorm stemmen we af op functie en gebruik.
- Participatie: we stimuleren en faciliteren participatie van inwoners, gericht op kwaliteitsverbetering.

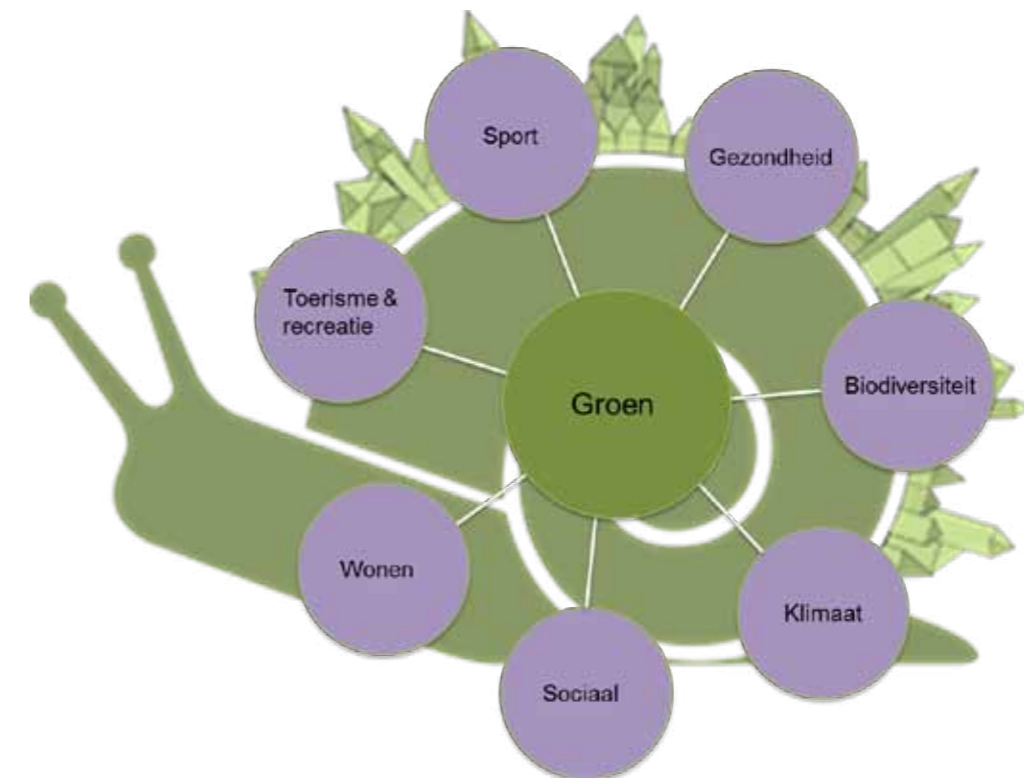
1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de visie op het openbaar groen. In feite is dat het eindresultaat van dit beleidsrapport. Vervolgens gaan we in de daaropvolgende paragrafen in op het gewenste kwaliteitsniveau, het beheersysteem, de wijze van burgerparticipatie en de speerpunten. In hoofdstuk 3 komen de financiële consequenties aan bod in de vorm van een begroting. In hoofdstuk 4 onderbouwen we de visie. Daarin beschrijven we achtereenvolgens het huidige areaal, de kernkwaliteiten, relevant beleid, autonome ontwikkelingen en het huidige beheer. Belangrijke input vormt het resultaat uit het participatieproces.

Visie: buitengewoon groen leven

hoofdstuk 2

We hebben de visie ontwikkeld op basis van een uitgebreid inventarisatie- en participatieproces. En daarbij onder meer rekening gehouden met Cittaslow en het strategisch actieplan Van groen hart tot groene long. Ook de andere gemeentelijke beleidsplannen hebben we hierin meegenomen. In het participatieproces gaven ongeveer 750 inwoners hun mening over het openbaar groen. We hebben ook het maatschappelijk middenveld en de politiek betrokken in de ontwikkeling van de visie. De opgehaalde informatie is aangevuld met autonome ontwikkelingen zoals de klimaatverandering en de achteruitgang van de biodiversiteit. Het groen kent veel dwarsverbanden naar andere functies. Onderstaande afbeelding illustreert deze verbindingen. Goed ontwikkeld groen heeft vele positieve effecten op verschillende beleidsvelden. De volledige inventarisatie en analyse leest u in hoofdstuk 5.

2.1 Visie

We streven samen met alle betrokkenen naar een kwalitatief goede en veilige leefomgeving voor onze inwoners. De openbare ruimte heeft identiteit, is gastvrij, bruikbaar, gezond en duurzaam. De openbare ruimte doet ertoe. Een prettige, goed verzorgde openbare ruimte verhoogt het woonplezier, trekt mensen aan en versterkt de economie.

Ons openbaar groen maakt integraal deel uit van de openbare ruimte. Het groen is een belangrijke schakel in de leefomgeving. Met positieve effecten op de gezondheid, economie, klimaat en op het behoud van cultuurhistorie in onze gemeente. Daarom gaan we bewust om met ons groen. We kiezen voor verschillende kwaliteitsniveaus en voor duurzame ontwikkeling en beheer. Niet alleen in tijd maar ook milieutechnisch. Daarbij staat veiligheid voorop. We willen mét de natuur ontwikkelen, en niet ten koste van. We staan open voor initiatieven uit de samenleving; die stimuleren en faciliteren we.

2.2 Visie op onderdelen

Buitengewoon groen leven in Eijsden-Margraten

De groene buitenruimte draagt positief bij aan het leefklimaat in onze gemeente én daarbuiten. Zo neemt groen CO₂ op, geeft zuurstof af en zorgt voor verkoeling in de zomer. Groen gaat de negatieve effecten van klimaatverandering tegen. Daarnaast draagt het bij aan het welbevinden van de bewoners.

Mensen voelen zich gelukkiger als ze uitzicht hebben op gezonde beplanting. De positieve effecten zijn nog groter als het groen beschikbaar en toegankelijk is voor jong en oud. Ons groen daagt uit tot bewegen en ontmoeten. Dat kan met speeltoestellen, maar ook met paden, spannende hoogteverschillen of met een moestuin. Gezond leven begint bij de jeugd. Daarom vinden we het belangrijk dat op schoolpleinen en in wijken voldoende toegankelijk groen aanwezig is, dichtbij de jeugd. Ons openbaar groen biedt ook kansen om ongeorganiseerd te sporten.

Naast het aanzetten tot bewegen, een gezonde leefstijl en ontmoeten draagt het groen bij aan de identiteit van de gemeente. We geven aandacht aan het materieel en immaterieel erfgoed. Het groen in de karakteristieke kernen is dan ook van hoge kwaliteit. In de andere kernen hanteren we een basisbeheer, terwijl we op de industrieterreinen een sober beheer nastreven. De veiligheid komt echter nooit in het geding. In het buitengebied sluit het beheer aan op de landschappelijke waarde.

Onze inwoners zijn de dagelijkse gebruikers van de openbare ruimte. Zij weten dus ook als geen ander wat er goed is of beter kan. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer de helft van de bewoners bereid is bij te dragen aan het onderhoud. Daarom ondersteunen we burgerparticipatie. Zo kunnen inwoners bijvoorbeeld zelf bijdragen aan een hogere kwaliteit van de buitenruimte of meer de nadruk leggen op ecologische ontwikkelingen. Als gemeente zijn we natuurlijk verantwoordelijk voor het basisbeheer. Maar inwoners kunnen extra kwaliteit toevoegen door eigen initiatieven.

Bewoners van Bemelen aan de slag in de Dorpsboomgaard.

Sluipwespen uitzetten om bladluizen te bestrijden in de Diepstraat te Eijsden.

Buiten is het vanzelfsprekend groen

Het openbaar groen bestaat uit bomen, hagen, heesters, grassen en vaste planten. Als planten slechte leefomstandigheden hebben, is dat ook voor mensen nadelig. De afgelopen jaren zien we bijvoorbeeld steeds meer ziekten en plagen opduiken. Die kunnen zich snel verspreiden door klimaatveranderingen maar ook omdat we veel dezelfde plantsoorten hebben gebruikt. Om een weerbaarder plantenbestand te krijgen, willen we meer variatie in de plantsoorten die we gebruiken. Ook in de groenstructuur gaan we meer variëren door bomen, struiken en vaste planten te combineren. Het gebruik van inheemse soorten is buiten de bebouwde kom een voorwaarde en binnen de bebouwde kom wenselijk. We bestrijden actief de invasieve soorten om verdere verspreiding tegen te gaan. Denk hierbij aan de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw. Wij streven naar een toename van het aantal bomen in de gemeente. Omdat bomen CO₂ binden, voor verkoeling zorgen en bijdragen aan een mooi landschap en aan de leefbaarheid. De bermen in het buitengebied benutten we zoveel mogelijk om de biodiversiteit te vergroten. Zo kunnen ze een rol spelen in ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden in. De groene uitstraling heeft ook een positief effect op de toeristische en recreatieve belevingswaarde van onze gemeente. En op haar beurt op onze economie.

Het leven in het groen is buitengewoon

Variatie in beplanting en uitbreiding van het areaal heeft een positief effect op het leefgebied van wilde dieren. Vele zoogdieren, amfibieën, reptielen, vogels en insecten profiteren van gezond en gevarieerd groen. Dit neemt alleen maar toe als we geen gebruik maken van chemische bestrijdingsmiddelen. In Eijsden-Margraten komen zeer zeldzame soorten voor die uniek zijn voor Nederland. Bijvoorbeeld de geelbuikvuurpad, eikelmuis of vliegend hert. Soms kan het openbaar groen een bijdrage leveren aan het behoud van deze soorten. Door verschillende leefgebieden (vaak natuurgebieden) met elkaar te verbinden, kunnen dieren zich beter verplaatsen. Vanzelfsprekend kunnen ecologisch beheerde bermen daar een rol in spelen. Dit helpt de biodiversiteit te stabiliseren. Een goede inrichting heeft weinig waarde voor de biodiversiteit als we die verkeerd beheren. Daarom leiden we de buitendienstmedewerkers op om zich van de ecologische waarden bewust te worden en daar ook goed mee om te gaan.

Gefaseerd bermbeheer in Margraten.

Bankje in het buitengebied
gemaakt van stamhout.

Lang levend groen

We kunnen niet in de toekomst kijken. Veel uitdagingen die we nu tegenkomen waren 30 jaar geleden nog onbekend. Dit is geen reden om in te zetten op tijdelijk groen, want een boom van 30 jaar is pas net volwassen. En het duurt nog veel langer om een gezond ecosysteem te ontwikkelen.

Het openbaar groen heeft een levensduur van vele tientallen jaren en bij goede inrichting en beheer de eeuwigheid. Om dit te ondersteunen zetten we in op beheerbewust ontwerpen en ontwerp-bewust beheren. De basis moet op orde zijn. Daarom stellen we niet alleen eisen aan een goede bodem en waterhuishouding. Maar ook aan hoe de beplantingskeuze hierop is afgestemd. Bij bomen is bovendien de boven- en ondergrondse groeiruimte van groot belang voor een duurzame ontwikkeling.

We gaan buitengewoon duurzaam om met ons groen

We hebben de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. Dat betekent dat we net zoveel energie opwekken als we gebruiken. De reststroom die vrijkomt bij het beheer kunnen we als biomassa omzetten in energie. Aangezien de reststroom uit de eigen gemeente komt en ook weer aangroeit, is de kringloop circulair en lokaal. Naast snoeihout te benutten voor energie door verbranding, kunnen we het groenafval ook composteren om er vervolgens het openbaar groen mee te bemesten. Een combinatie is ook mogelijk. Bijvoorbeeld door een bio-meiler te ontwikkelen waarbij we de vrijkomende energie door compostering benutten voor verwarming. Ook het energiegebruik beperken en de CO₂-uitstoot verlagen, draagt bij aan de doelstelling om energieneutraal te worden. Net zoals een verdere verduurzaming van het materialenpark en elektrificeren van het gereedschap.

Het omzetten van snoeihout naar energie is een laagwaardige vorm van recycling. Bij voorkeur gebeurt dat hoogwaardig en spreken we van upcycling. Denk bijvoorbeeld aan straatmeubilair maken van stamhout.

We kunnen ook afval van takken benutten om de leefgebieden voor dieren te verbeteren. Bijvoorbeeld door het aanbrengen van takkenrillen van snoeihout.

Vanaf 2020 gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen meer. De landelijke ontheffing voor invasieve soorten of plagen blijft echter van toepassing.

Speerpunten

hoofdstuk 3

Op basis van de visie hebben we een aantal speerpunten benoemd die de visie vertalen in uitvoering.

Speerpunt	Beschrijving
1 Uitvoeren functioneel beheer	Beheer van het openbaar groen gericht op functionaliteit volgens kwaliteitsniveau, veiligheid en culturele waarde
2 Beheersysteem	Het ontwikkelen van een digitaal beheersysteem. De inwoner krijgt hiermee inzicht in het gevoerde beheer en de beheerder krijgt inzicht in wat er door wie moet gebeuren en wat er al is gebeurd.
3 Burgerparticipatie	De burgers faciliteren en oproepen om eigen initiatief te tonen. We staan open voor alle activiteiten die een kwaliteits-toename opleveren en niet in strijd zijn met het gevoerde beheer.
4 Bewustzijn creëren	Goed communiceren over het beheer maar inwoners ook oproepen om zelf een bijdrage te leveren.
5 Ecologisch bermbeheer continueren	We zetten het ecologisch bermbeheer voort waarbij de verkeersveiligheid voorop staat. Hierbij zoeken we de samenwerking met de Lijn 50 gemeenten. De evaluatie van de eerste periode ecologisch bermbeheer zorgt voor een verdere aanscherping van het beheer. We hebben bijzondere aandacht voor het voorkomen van ongewenste brandhaarden met onkruiden. Dat geldt ook voor het ecologisch opwaarderen van specifieke bermen. Mogelijk kunnen sommige bermen een ecologische verbinding vormen tussen natuurgebieden of het leefgebied van de patrijs vergroten. Uiteraard houden we in de planning rekening met de plaatselijke bronken
6 Bomenbestand behouden en uitbreiden	Uitgangspunt is dat we iedere gekapte boom herplanten (met uitzondering van beheerwerkzaamheden). Daarnaast willen we het aantal bomen vergroten door waar mogelijk extra bomen aan te planten. Naast solitaire bomen kan dat ook een klimaatbos zijn.

In de volgende paragrafen hebben we de speerpunten globaal uitgewerkt.

3.1 Uitvoeren functioneel beheer

Kwaliteit

In 2007 hebben beheerders van de openbare ruimte voor het eerst de standaard kwaliteitsambitie-niveaus (kwaliteitsniveaus) van de CROW toegepast op hun beleidsplannen en het onderhoud. Met deze kwaliteitsniveaus kunnen we de kwaliteit van het onderhoud monitoren.

De standaard kwaliteitsniveaus die we hanteren zijn:

Kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit
A+	Zeer Hoog	Nagenoeg ongeschonden
A	Hoog	Mooi en comfortabel
B	Basis	Functioneel
C	Laag	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernielingen, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling of sociale veiligheid

In de praktijk treffen we alle vijf de kwaliteitsniveaus aan. Voor de beleidsplannen en onderhoud passen we alleen de kwaliteitsniveaus A, B en C toe. We kunnen niet kiezen voor kwaliteitsniveau D omdat dit niveau geen onderhoud vereist. Kwaliteitsniveau D is slechts bedoeld om te kunnen meten of we kwaliteitsniveau C hebben behaald. Kwaliteitsniveau A+ is vooral een opleveringskwaliteit, die we moeilijk voor langere tijd vast kunnen houden.

Het is mogelijk om in één woonkern verschillende kwaliteitsniveaus toe te passen. Bijvoorbeeld het centrale dorpsplein beheren we op A-niveau en de omliggende straten op niveau B. De kwaliteitsniveaus in de gemeente worden in het nog op te stellen beheerplan in kaart gebracht / op kaart gezet.

Binnen de kwaliteitsniveaus maken we een onderscheid in:

- Puntelementen (boom, bank, prullenbak)
- Lijnelementen (snoeibeeld hagen, randsnoei beplanting)
- Vlakelementen (onkruid in beplantingsvak, zwerfvuil, natuurlijk vuil op verharding).

Dit onderscheid maken we om de beeldmeetlatten te kunnen toepassen. In de beeldmeetlatten geven we de eisen aan per beheergroep (bijvoorbeeld gazon)/ kwaliteitsniveau en het bijbehorende beeld.

Er zijn beeldmeetlatten opgesteld voor de meest voorkomende elementen in de openbare ruimte en voor de groenvoorziening inclusief grassportvelden, verhardingen, kolken, en inrichtingselementen.

Voor het openbaar groen hebben we per gebied het volgende onderhoudsniveau voorgesteld:

Gebied	Kwaliteitsniveau
Karakteristieke gebieden	A
Woonwijken	B
Industriegebieden	C
Buitengebieden	C

In bijlage 1 vindt u een aantal voorbeelden van beeldmeetlatten die duidelijk maken wat het specifieke kwaliteitsniveau inhoudt.

Veiligheid

De veiligheid van inwoners, toeristen en gebruikers mag niet in gedrang komen door achterstallig groenonderhoud. Bijzondere aandacht krijgen de fietsroutes naar scholen zodat onze jeugd veilig naar school kan. Als er een onveilige situatie ontstaat door toedoen van andermans groen handelen we als gemeente proactief om een veilige situatie te realiseren. Op projectbasis zoeken we de samenwerking met de terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten of Limburgs Landschap) om zo onze ambitie te realiseren.

Cultuurhistorie

We zijn trots op ons cultureel erfgoed; zowel op het materieel als op het immaterieel erfgoed. Groen met een bijzondere historische waarde kan dan ook op onze steun rekenen. Voorbeeld hiervan is de Platanenlaan aan de Graaf de Gelooslaan in Eijsden. Deze is gedeeltelijk in gemeentelijk en deels in particulier eigendom. De historische waarde is groot, maar de verkeersveiligheid is in het geding door zieke platanen in deze laan. Behoud is mogelijk maar vergt intensief beheer. We hebben dan ook het onderhoud naar ons toetrokken zodat bewoners en toeristen nog lang kunnen genieten van deze historische laan.

Hoogwaardig groen in karakteristieke kern.

De bronken zijn een belangrijk onderdeel van het immaterieel erfgoed. Als de bronk door de straten trekt zijn we trots op onze samenleving en cultuur. De bewoners spannen zich in om goed voor de dag te komen en geven extra aandacht aan de woning en tuin. We onderschrijven het belang door het beheer af te stemmen op de bronken. Zowel in de planning als in de werkzaamheden.

Geen chemische gewasbescherming

We bestrijden het onkruid zonder chemische bestrijdingsmiddelen. Hierbij volgen we wel de landelijke ontheffingsmogelijkheid voor exoten, ziekten en plagen. We bestrijden onkruid mechanisch of ther-misch. We bestrijden plagen als de eikenprocessierups biologisch met bacteriën of met natuurlijke vijanden. Dat geldt ook voor luizen. Soms is het mogelijk om de directe nabijheid geschikt te maken als leefgebied voor de natuurlijke vijanden. Zo kunnen we in het ecosysteem balans realiseren.

3.2 Beheersysteem

Uit de inventarisatie van het huidige beheer blijkt dat we met diverse beheerbestekken werken. Hierdoor krijgen we moeilijk een totaalbeeld van het gevoerde beheer. We streven naar een planmatig beheer dat transparant en vlakdekkend is. En waarbij inwoners hun klachten kunnen melden.

Basisgegevens

Om meer duidelijkheid te krijgen over ons beheer hebben we opdracht verleend aan het Gegevenshuis om als databeheerder op te treden. We willen een compleet en actueel overzicht van de elementen die we in beheer hebben.

Eén beheersysteem: Obsurv

Na actualisatie van de basisgegevens koppelen we het integrale beheersysteem, Obsurv, aan de gegevens. We voeren de beheermaatregelen in met daaraan gekoppeld een begroting. Zo werken we aan een actueel, accuraat, integraal beheersysteem waarin ook zichtbaar is wie verantwoordelijk is voor het beheer en wanneer dit wordt uitgevoerd. Zowel aannemers als groenmedewerkers, teamleider en beleidsmedewerker hebben altijd inzicht in werkzaamheden, planning en kosten. Vervolgens kunnen we hiermee het systeem periodiek evalueren en dit presenteren via een interactief dashboard.

Eén meldingssysteem: Fixi

We maken het de burger veel makkelijker om meldingen te maken van ongeregelde heden in de openbare ruimte. Dat doen we met het meldingssysteem Fixi. Via dit digitale loket op de gemeentelijke website of in een mobiele app kan iedereen een melding maken en een foto toevoegen. De groenmedewerkers hebben per kanton een tablet waarop de meldingen binnenkomen en waarop ze de melding kunnen afhandelen. De melder kan bovendien altijd de voortgang volgen.

3.3 Burgerparticipatie

Veel bewoners voelen zich betrokken bij hun wijk en dorp en spannen zich daarvoor in. Bijvoorbeeld door niet alleen mee te denken over de ontwikkeling van plannen maar ook door te doen. Uit de enquête die Moventum onder inwoners heeft gehouden, blijkt dat 47% van de mensen bereid is om bij te dragen aan het beheer. Bovendien heeft 11% van de mensen interesse om structureel de handen uit de mouw te steken voor het openbaar groen. De ervaring leert dat we ons in die gevallen niet terug kunnen trekken. Betrokkenheid en medewerking van de gemeente is essentieel om een burgerinitiatief te laten slagen. We moeten er wel voor waken dat het initiatief het algemeen belang blijft dienen. Het uitgangspunt is daarom dat een burgerinitiatief moet bijdragen aan het gemeenschappelijke doel ter plaatse. Een burgerinitiatief is geen instrument om alleen persoonlijke doelen te realiseren.

Momenteel is het voor inwoners lastig om erachter te komen hoe ze een initiatief kunnen starten. Ze weten vaak niet waar ze zich moeten melden, wat ze van de gemeente mogen verwachten en wat de gemeente van hen mag verwachten. En wat de gemeente van hen mag verwachten. Daarnaast willen we uitstralen dat we hun initiatief waarderen en stimuleren. Goede communicatie in de media over succesvolle projecten kunnen daaraan bijdragen.

Het enthousiasme onder de initiatiefnemers moet blijven en gaande het project toenemen. Participatie is echter niet geheel vrijblijvend. Voordat het project start maken we afspraken en na een bepaalde periode evalueren we het project. Daarna bepalen we of het project verder kan.

Ook stichting IKL kan bewoners mobiliseren om de handen uit de mouwen te steken. Denk hierbij aan laagdrempelige snoeiactiviteiten, hakhoutdagen of zeisactiviteiten. Deze activiteiten/ ambachten passen goed in het Cittaslow-gedachtegoed.

[Vrijwilligers snoeien onder begeleiding van IKL een boomgaard.](#)

3.4 Bewustzijn creëren

Het is onze taak om inwoners te informeren over hoe we de openbare ruimte beheren. Geregeld krijgen we meldingen over het openbare groen. Vaak zijn het meldingen die we met een goede uitleg makkelijk kunnen oplossen. Inwoners zijn echter vaak niet op de hoogte van het gevoerde beheer waardoor er misverstanden ontstaan. We moeten onderzoeken of we het beheer voor de inwoner inzichtelijk kunnen maken. Daarnaast willen we dat de burger zich medeverantwoordelijk voelt voor het openbaar groen. Burgerparticipatie projecten dienen dan ook communicatief benut te worden om te enthousiasmeren en te inspireren. Maar het gaat verder dan gemeentelijk openbaar groen. De burger kan zelf ook bijdragen aan het vergroenen van de straat. Zelf kunnen ze, in eigen tuin, bomen aanplanten en verharding omzetten in beplanting. Het vergroenen heeft namelijk vele voordelen. Communicatie over vergroenen en klimaatverandering kan helpen om meer mensen enthousiast te maken voor het aanplanten van groen. Het organiseren van een aanplantcampagne kan inwoners over de streep trekken. Met name in de nieuwere wijken is vergroening van tuinen wenselijk. De bewoners zien bomen echter vaak als last en niet als voordeel. Die tendens moet keren. Goede communicatie kan daarbij helpen.

Aangezien we het Cittaslow keurmerk dragen, kunnen we nationaal en internationaal laten zien dat we veel belang hechten aan de leefomgeving. Het groen speelt daarin een belangrijke rol. Jaarlijks roept Cittaslow op om voorbeeldprojecten in te dienen voor de zogenaamde: CITTASLOW BEST PRACTICES CONTEST. Als we ons beleid en de uitvoering op orde hebben, kan het een kans bieden om extra aandacht te genereren voor onze mooie gemeente. We willen tenslotte dat iedereen een Cittaslow lifestyle heeft en uitdraagt.

3.5 Ecologisch bermbeheer continueren en ontwikkelen

In 2017 zijn we begonnen om de bermen te beheren volgens het Bermbeleidsplan: Maaien wat moet, bloei waar mogelijk. Met als resultaat dat we bermen gefaseerd maaien en we het maaisel afvoeren. De berm heeft in eerste instantie een weg-begeleidende functie maar daarnaast ook een recreatieve en ecologische functie. Door het aangepaste beheer dragen we ook bij aan die twee functies. Het visueel resultaat is in ieder geval fraai. In de toekomst continueren we het bermbeheer op deze manier en waar mogelijk scherpen we het aan om een nog beter ecologisch en recreatief resultaat te krijgen. Samen met het maatschappelijk middenveld willen we kijken of specifieke bermen dienst kunnen doen als ecologische verbinding tussen verschillende natuurgebieden.

3.6 Bomenbestand behouden en uitbreiden

We hebben als gemeente een groot aantal (ca. 20.000) bomen in beheer. Die vormen een robuuste en duurzame structuur in de gemeente. De bomen vragen echter wel aandacht. Driejaarlijks voeren we een veiligheidscontrole uit. In deze controle beoordelen we iedere boom op vitaliteit en veiligheid. Als de boom niet meer vitaal is dan nemen we maatregelen. Dat kan snoeien zijn maar ook bomen verwijderen. Uitgangspunt is dat voor iedere boom die we weghalen een nieuwe komt. Het vervangen van bomen is essentieel om voor de toekomst een gevarieerd en vitaal bomenbestand te houden. Bij een singel, bosrand of houtwal kan vervanging plaatsvinden via natuurlijke verjonging. Als het om een solitaire boom gaat, dan planten we een nieuwe aan op dezelfde locatie of in de directe nabijheid.

Kleurrijke berm bij Herkenrade;
goed voor biodiversiteit,
bewoner en recreant.

Binnen het gemeentelijk grondgebied staan een groot aantal essen. Mooie bomen die in het Zuid-Limburgse thuishoren. In het verleden een geliefde boom in het cultuurlandschap. De bomen leverden brandhout en geriefhout (zoals bezemstelen). We zien naast veel solitaire essen ook knotbomen. De es kampt echter met de essentaksterfte. Dit is een schimmel die de boom aantast en zich manifesteert in dood hout in de kroon. Uiteindelijk sterft de boom af. In de toekomst zullen dan ook veel essen uit het landschap verdwijnen. Geleidelijk vervangen van de bomen is van belang om geen kaalslag te krijgen.

In de oudere kernen is het aantal bomen beperkt. In de straten was ten tijde van de bouw geen aandacht voor groen. Er werd puur functioneel gebouwd. Tegenwoordig wensen we wel groen in het straatbeeld, zeker gezien het groot aantal voordelen van bomen. Bij reconstructies van oude straten houden we ook rekening met het aanbrengen van een groenstructuur. Door de opkomst van zonnepanelen vragen inwoners regelmatig om een gemeentelijke boom te verwijderen voor het individuele belang om energie op te wekken. Zonnepanelen zijn echter geen reden om bomen te verwijderen of om ze niet aan te planten.

We willen het aantal bomen in de gemeente aanzienlijk laten stijgen. In de komen jaren planten we zo'n 8301 bomen aan op zowel gemeentelijke grond als op particulier eigendom. Het adopteren van bomen door de bewoners is ook een mogelijkheid. Om de bomen op de gewenste plekken aan te planten is een groenstructuurplan gewenst.

Kinderen aan de slag tijdens de nationale boomfeestdag in Oost-Maarland.

Structuurrijke berm nabij MFA De Hoven.

Speerpunten

hoofdstuk 4

Op basis van de inventarisatie van het groenareaal hebben we een begroting opgesteld, rekening houdend met de voorgestelde CROW-kwaliteitsnormen. De begroting is op basis van eenheidsprijzen. Onderstaande tabel geeft een samenvatting weer. De beheer- en ontwikkelkosten zijn begroot op: € 1.316.336, -- voor 2020. Aangezien er ieder jaar nieuw groen bij komt actualiseren we de begroting jaarlijks.

Samenvatting

Beheerkosten 2020

Bestrijdingsmiddelen	€ 130.802
Onderhoud openbaar groen	€ 1.020.687
Bermen	€ 75.347
Wandelpaden	€ 79.500
Burgerparticipatie	€ 10.000
Totaal	€ 1.316.336

Onderbouwing visie

hoofdstuk 5

5.1 Areaal verkenning

Eijsden-Margraten bestrijkt een gebied van 7.877 ha. In totaal wonen er zo'n 25.500 mensen.

Het grondgebied bestaat globaal uit:

Bebouwing	770 ha
Recreatie	183 ha
Landbouw	6100 ha
Bos en natuur	465 ha
Water	122 ha
Verkeer	237 ha

Eijsden-Margraten grenst aan de gemeenten Maastricht, Gulpen-Wittem, Valkenburg en de Belgische gemeente Voeren. Met de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals maken wij deel uit van het samenwerkingsverband Lijn 50.

We hebben ongeveer 237 ha groen en agrarische eigendommen waarvan:

Landbouwgrond	53 ha
Bos en natuur	52 ha
Laan- en solitaire bomen	14.007 st
Gazon	33 ha
Bermen	57 ha
Hagen	64.568 m1
Plantsoenen	15 ha
Sportvelden - grassportvelden	25 ha
- kunstgras	2,3 ha

5.2 Kernwaarden

Binnen het project Buitengewoon Buitengebied hebben we de kernkwaliteiten voor onze gemeente bepaald en door de raad laten vaststellen. De kernwaarden zijn van toepassing op het buitengebied, maar ook de meeste kernen hebben een landelijk karakter. De kernwaarden gelden voor onze hele gemeente.

De kernwaarden zijn:

Diversiteit

We zien de verscheidenheid van landschap, natuur en flora en fauna als unieke kwaliteit van ons buitengebied. We waarderen het landschapkapitaal en gaan hier in ons gebruik en onze ontwikkeling respectvol mee om.

Daadkrachtig bestuur en burgers

Het bestuur stelt heldere kaders, maakt afgewogen keuzes en houdt duidelijke regie. De gemeenschap denkt mee en krijgt de ruimte om eigen plannen te ontwikkelen en uit te voeren.

Ondernemend

We denken in innovatie en ontwikkeling. We zoeken nieuwe verdienmodellen met aandacht voor de circulaire economie en een duurzame toekomst.

Rust

We streven naar een gezonde balans in activiteiten. Bij gebruik van ons buitengebied hebben we oog voor mens en omgeving.

Authentiek

We zijn trots op ons cultureel erfgoed, zoals de historische bebouwing, de tradities en het verenigingsleven. Bij ontwikkelingen houden we rekening met de identiteit, maat en schaal van ons buitengebied.

5.3 Huidig beheer

Gedeeltelijk voert onze eigen buitendienst het beheer van het openbaar groen uit. Het andere deel besteden we uit. We hebben de gemeente ingedeeld in vijf rayons en het buitengebied. Aan ieder rayon is een uitvoerend team gekoppeld dat verantwoordelijk is voor het dagelijks beheer. Het beheer bestaat grofweg uit 13 beheertypen. In onderstaande tabel hebben we per beheertype aangegeven wie het beheer uitvoert.

We besteden telkens voor één jaar uit met de mogelijkheid om twee keer één jaar te verlengen. De werkzaamheden hebben we opgenomen in een beheerbestek. Daarin hebben we de beheervorm en frequentie vastgelegd. De maatregelen zijn gebaseerd op eigen kennis en ervaring. Daarom is het lastig om een goed beeld te krijgen van hoe het beheer in een straat precies wordt uitgevoerd.

We beheren sober en doelmatig. Daarbij beogen we voor de karakteristieke kernen een A-kwaliteit en voor het overige B-kwaliteit

Een groot aantal beheerpartijen zijn dus binnen eenzelfde gebied actief. Dit maakt het volgen van het beheer onoverzichtelijk en voor de inwoner niet transparant.

Beheertypen	Beheerder
Sportvelden	Uitbesteed
Sportcomplexen	Gedeeltelijk MTB, gedeeltelijk zelf
Bermen	Uitbesteed
Hagen	Eigen dienst
Bomen	Eigen dienst
Onkruidbestrijding verharding	Uitbesteed
Gazons	Uitbesteed
Plantsoenen A kwaliteit	Eigen dienst
Plantsoenen overige	Uitbesteed MTB
Ruw terrein	Uitbesteed
Begraafplaatsen openbaar	Uitbesteed
Wandelpaden	Uitbesteed MTB
Nieuwe woonwijken	Projectontwikkelaar

5.4 Participatieproces gedurende planvorming

Om tot dit beleidsplan te komen, hebben een groot aantal mensen en partijen kunnen participeren.

Participeren kan uiteraard op diverse schaalniveaus. We kennen er vijf.

- 1 Informeren
- 2 Raadplegen
- 3 Adviseren
- 4 Coproduceren
- 5 (Mee) beslissen
- 6 Zelfbeheer

In dit geval zijn niveau 1 t/m 2 van toepassing. We vragen de gemeenschap om input die ons helpt om het juiste beleid te formuleren. Daarbij willen we dat de deelnemers aan het beleidsvormende proces representatief zijn voor de gemeenschap. Dit betekent dat de deelnemers uit alle delen van de gemeente komen en dat er variatie is in leeftijdsopbouw en sociaaleconomische achtergrond. Uit de praktijk blijkt dat vele burgers weinig participeren en weinigen veel participeren.

De laatste groep noemen we ook wel de 'usual suspects': mensen die met regelmaat deelnemen aan georganiseerde participatiemomenten. Daarom willen we dan ook een bredere groep de kans te geven mee te doen. Deze aanpak hebben we mede gebaseerd op de positieve ervaringen die we bij het opstellen van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan hebben opgedaan. Met de volgende aanpak verwachten we goede informatie op te halen bij een grote groep mensen die een goede afspiegeling vormt van de samenleving.

- **Inloopavond raadsleden**

De gemeenteraad is gekozen door de inwoners van de gemeente en is daarmee een afvaardiging van de inwoners. We bieden raadsleden de gelegenheid hun visie en standpunten kenbaar te maken tijdens een inloopmoment.

- **Burgerpanel**

Bureau Moventem heeft een burgerpanel van zo'n 1.400 inwoners geformeerd. Deze groep vormt een goede afspiegeling van de samenleving. Deze groep is bevraagd.

- **Digitaal platform**

Moventem ondersteunt dit onderdeel. Via een website kunnen inwoners laagdrempelig gedurende een bepaalde periode hun wensen en ideeën kenbaar maken en op kaart zetten. Daarnaast krijgen ze een aantal stellingen/vragen voorgelegd. Zo krijgen we de mening van de burger boven tafel. Via deze methode verwachten we een bredere afvaardiging dan enkel de 'usual suspects'. Ook de mensen die weinig tijd hebben of zich bezwaard voelen om naar een openbare bijeenkomst te komen, krijgen hiermee een kans.

- **Werkessie met het maatschappelijk middenveld**

De 'groene' organisaties (IVN, vogelwerkgroep, heemkundeverenigingen, etc.) zijn betrokken via een werksessie.

- **Ambtelijke intervisie**

We hebben vier buurgemeenten die gedeeltelijk voor dezelfde uitdagingen staan. Daarnaast zijn we gaan samenwerken met de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals, de zogenaamde Lijn 50 gemeenten. Voor ons is het van belang om een groenbeleid te ontwikkelen dat zich beleidsmatig niet tegensprekt met dat van de 'buren'. Gesprekken met de beleidsmedewerkers hebben duidelijkheid gegeven over hun 'situatie'.

De opgehaalde informatie heeft bijgedragen aan de visievorming in voorliggend beleidsplan.

5.4.1 Resultaten uit het participatieproces

Inwoners

Moventem heeft onder de 1.404 inwoners een onderzoek gedaan over het groenbeleid. In totaal hebben 771 mensen een reactie gegeven. Hieronder leest u de samenvatting van de resultaten.

Leefomgeving

De leefomgeving van de gemeente wordt door respondenten gemiddeld met een 7,2 beoordeeld. De eigen kern krijgt een 7,1. De kern Sint Geertruid wordt gemiddeld het best beoordeeld en Gronsveld het minst.

Respondenten beoordelen de leefomgeving van de hele gemeente over het algemeen beter dan hun eigen straat en kern. Het buitengebied wordt over het algemeen met een 7,4, het best beoordeeld.

Bijna alle respondenten vinden een groene leefomgeving (zeer) belangrijk. 77% geeft aan dat er in de gemeente (heel) veel groen is. Voor de eigen straat vindt 43% dat en voor de eigen kern is dit 48%. Van de respondenten vindt 60% dat er voldoende groen is in hun eigen straat en 51% vindt dat er voldoende groen is in hun woonplaats. De meerderheid meent dat de hoeveelheid groen op gemeenteniveau en in het buitengebied voldoende is.

Gebruik openbaar groen

Bijna twee derde van de respondenten maakt dagelijks of meerdere keren per week gebruik van het openbaar groen in de gemeente. Het grootste gedeelte doet dat door er te wandelen (66%). Ook fietsen is populair (26%). Tijdens de afgelopen (warme) zomer maakte de meerderheid (55%) even vaak gebruik van het openbaar groen. Bijna een kwart van de respondenten maakt er juist minder vaak gebruik van tijdens die warme periodes.

Onderhoud openbaar groen

Een groot deel van de respondenten geeft aan niet tevreden te zijn over het onderhoud van het openbaar groen. Op straatniveau is slechts 39% tevreden, op kernniveau is 46% (zeer) tevreden en op gemeenteniveau 47%. Over het onderhoud van het openbaar groen in het buitengebied is 51% (zeer) tevreden.

Van de respondenten is 47% bereid in de openbare ruimte onderhoud uit te voeren als de gemeente hierin ondersteunt. 11% daarvan wil dat op structurele basis doen.

De klimaatverandering, verbod op chemische onkruidbestrijding en de achteruitgang van insecten vraagt om ander beheer en inrichting van het openbaar groen. Een meer natuurlijke inrichting ligt voor de hand op plekken als het niet conflicteert met het gebruik. Dit resulteert in kruidenrijke bermen, ruigere perken en grasvelden die we deels minder vaak maaien. Respondenten die het eens zijn met deze wijze van onderhoud (66%), geven voornamelijk aan dat

- ze tegen chemische middelen zijn
- het beter is voor de biodiversiteit
- het beter is voor mens en dier (voornamelijk insecten en vogels)
- het er mooier en natuurlijker uit ziet
- het beter is voor het klimaat en het milieu.

Respondenten die het er niet mee eens (15%) zijn, geven voornamelijk aan dat de bestrijding niet voldoende is en dat het er onverzorgd uit zal zien.

50% geeft aan dat men zaken in het openbaar groen anders wil. De meest voorkomende antwoorden zijn

- meer en beter onderhoud van de openbare ruimte
- meer aanplant van bomen, bloemen en planten
- het plaatsen van meer afvalbakken en zwerfafval tegengaan
- meer toezicht en handhaving op vervuiling (onder andere hondenpoep).

Maatschappelijk middenveld

Op 7 augustus 2019 was er een bijeenkomst met het maatschappelijk middenveld. Naast een aantal groenliefhebbers waren de volgende organisaties aanwezig: VTN Cadier en Keer, IVN Eijsden, Vogelwerkgroep Bemelen en de heemkundevereniging uit Banholt. Samen met deze partijen hebben we een vijftal vragen beantwoord. In onderstaand overzicht is het antwoord op iedere vraag samengevat. Het compleet verslag leest u in de bijlage.

Vraag

Reactie

Is er voldoende openbaar groen in de gemeente?	Nee Het is onevenredig verdeeld over de kernen en wijken Bermen mogen breder.
Moet er een meer natuurlijk beheer nagestreeft worden? Zo ja, hoe kunnen we daar meer draagvlak voor krijgen?	Ja, maar zorg dat het er netjes uitziet. Buiten de bebouwde kom altijd, binnen de bebouwde kom beginnen met proeven. Goede communicatie naar de burger draagt bij aan draagvlak.
Zijn er specifieke plekken die aandacht vragen?	Bermen langs landbouwgrond en tussen natuurgebieden Specifieke gebieden zie bijlage.
Hoe ervaart u het contact tussen u en de gemeente?	Goed
Wat zou u anders willen?	Mag wel gestructureerder, ook bijvoorbeeld integraal overleg met toerisme, landbouw en groenliefhebbers Kies bij het inzaaien van kruidenmengsels voor lokaal gewonnen zaad. Biodiversiteit bevorderen. Ecologische verbindingen realiseren. Meer bomen en struiken in het buitengebied. Periodiek overleg. Betere communicatie naar de burger. Groen kent vele functies betaal het groen dan ook uit verschillende beleidsvelden.

Raad

Op 21 augustus 2019 was er een inloopavond waarbij raadsleden de conceptvisie en de onderbouwing konden bestuderen. Omdat ook de raadsleden een afspiegeling zijn van de samenleving, hebben we hun een aantal vragen voorgelegd. In onderstaande tabel zijn de vragen en hun antwoorden/ reacties weergegeven.

Vraag en reactie

Wat vindt u van de visie?

De visie wordt gedeeld maar vraagt aandacht voor de concrete uitwerking.

Is er voldoende openbaar groen?

Geen opmerkingen.

Moet er een meer natuurlijk beheer nagestreefd worden?

Natuurlijk beheer dient ten alle tijden nagestreeft te worden.

Welke kwaliteitsniveau moeten we nastreven, in de verschillende gebieden?

Akkoord met het voorstel. Echter niet alleen branden maar combineren met vegen zodat een opgezuimder beeld ontstaat.

Wat moeten onze speerpunten zijn?

Samen met agrariërs, afspraken maken over het beheer van berm, akkerranden etc.

Aandacht voor de inzet en betrokkenheid van agrariërs bij het beheer van berm.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie: herinrichten gazon Amerikaplen a la Piet Oudolf.

Hagen planten en solitaire bomen langs de veldwegen planten.

Grote variatie van bomen en struiksoorten bij nieuwe aanplant.

Geld beschikbaar stellen voor meer personeel voor onderhoud en aanleg.

Vindt dat het onderhoud (maaien, snoeien, kappen, planten, etc) goed/beter aangestuurd moet worden, direct gecontroleerd moet worden en dat er vervolgens feedback gegeven wordt door opdrachtgever aan uitvoerder. Gericht op voortdurende verbetering van het uit te voeren werk.

Meer geld voor handhaving.

Via bomenverordening regelen dat bomen niet gekapt worden.

Bewustwording stimuleren tav vergroening / anti- betegeling.

Moet burgerparticipatie actief gefaciliteerd worden?

Ja burgerparticipatie dient actief gefaciliteerd worden, dus het mag ook iets kosten.

Burgers uitnodigen om actief betrokken te raken bij plannen en onderhoud van het openbaar groen.

Verdere opmerkingen

Streef naar integraal wegzetten van opdrachten. In de praktijk zijn er meerdere aannemers aan het werk in het zelfde gebied. Samenwerking ontbreekt met een rommelig eindbeeld als resultaat

Goede ideeën en voorstellen vragen om politieke keuzes.

Beter een paar dingen heel goed dan op alle fronten half werk.

Groen kan bijdragen aan een goed waterbeheer,

streef multifunctioneel gebruik na.

Ambtelijk

Aan de hand van gesprekken met de groenmedewerkers van de gemeenten Vaals, Gulpen-Wittem, Maastricht, Voeren en Valkenburg hebben we de benodigde informatie opgehaald. De 'highlights' uit die gesprekken vindt u in onderstaande tabel.

Gemeente	Aandachtspunten
Gemeente Maastricht	Groenstructuurplan is in ontwikkeling Streeft naar een gezonde, aantrekkelijkge, groene samenleving. Zet sterk in op het ontwikkelen van stadsnatuur en het verhogen van de biodiversiteit. Speerpunten: cultuur, ontmoeten, soortenrijkdom, klimaat en bomen
Gemeente Gulpen- Wittem	Groenstructuurplan is gedateerd (2007) In de dorpscentra kwaliteitsniveau A, de rest niveau B Biodiversiteit is belangrijk Onderhoud door eigen Groenbedrijf, specialistisch werk uitbesteed Onderhoud sportvelden uitbesteed In de kernen veel omvormingen van bosplantsoen naar vaste planten In de kern worden cultuursoorten toegepast, buiten de kernen enkel inheemse soorten.
Gemeente Vaals	Gemeente heeft een groenstructuurplan Binnen de kernen een hoger kwaliteitsambite dan er buiten Zet in op de realisatie van grotere structuren Als er een reconstructieplaats vind van het groen of van wegen dan wordt aandachtig gekeken naar een goede boomstructuur. Iedere boom die weggaat wordt vervangen. In de kern worden cultuursoorten toegepast, buiten de kernen enkel inheemse soorten. Streven naar bloei en variatie
Gemeente Valkenburg	Beleidsplan uit 1994 Focus op dagelijksbeheer en behalen van efficiëntieslag Eén aannemer voor groen en reiniging Streeft naar inzetten regionale aannemers Nog geen ecologisch beheer, is wel ambtelijke ambitie Doen wel ecologische schouw voorafgaand aan werkzaamheden Uitvoerend personeel is ecologisch opgeleid i.k.v. de Wet natuurbeheer Groen op sportvelden wordt beheerd door de sportvereniging
Gemeente Voeren	Voeren is een kleine gemeente met relatief weinig inwoners, capaciteit is zeer beperkt. Geen capaciteit voor het opstellen van een beleidsplan. Sportvelden zijn in eigendom van de vereniging zelf Zet in op het verhogen van de biodiversiteit. Alleen aanplant van inheemse soorten Groen rond cultuurhistorische plekken krijgen extra aandacht Tijdens reconstitutie van wegen wordt de berm altijd ingezaaid met een biodivers zaaimengsel. Ecologisch bermbeheer

5.5 Beleidsmatige aandachtspunten

We hebben in het verleden een aantal beleidsplannen vastgesteld die van invloed zijn op het groen binnen de gemeente. In onderstaande tabel vindt u de relevante beleidsstukken en de daaruit voortvloeiende aandachtspunten. Een uitgebreide beschrijving van de beleidsplannen is in bijlage 2 opgenomen.

Beleidsstuk	Aandachtspunten relevant voor het openbaar groen
Strategische visie 2022	Openbare ruimte is het visietekortje van de gemeente Benutten van burgerkracht Authentiek landschap, landschap als "Unique Sellingpoint" Vitale levensloopbestendige kernen Regionaal en Euregionaal samenwerken als het meerwaarde oplevert
Citta Slow	Authenticiteit Leefgenot verhogen Lokale milieu ontzien
Landschapsontwikkelingsplan	Ontwikkeling landschappelijke kwaliteit Ontwikkeling groene dorpsentrees Boeiend en bloeiend groen Bloemrijke berm langs de kernontsluitingswegen
Bermenbeheerplan 2015-2025	Veiligheid van weggebruiker staat voorop In volgorde van prioritering: veiligheid, wet natuurbescherming, esthetische waarde, recreatieve waarde, maatschappelijke belangen
Bomenverordening	Bomen op de lijst "beschermde soorten" zijn beschermd
Wegenbeleidsplan 2017-2020	We pakken wegen in een matige staat niet aan met lapwerk maar wachten tot een meer duurzame onderhoudsmaatregel zoals een nieuwe deklaag gerechtvaardigd is. Een aantal kernen zijn aangewezen als karakteristiek, binnen deze kernen is extra aandacht voor de inrichting van de openbare ruimte.
Gemeentelijk rioleringsplan 2018-2022	Voorziening aanleggen om meer water te kunnen laten infiltreren, bergen en afvoeren Combinaties zoeken met groen Zorgen voor een prettige leefomgeving
Nota grondbeleid 2012	Illegaal grondgebruik van bijv. berm terugdringen
Sportbeleid 2014-2018	Stimuleert bewoners om te gaan sporten De gemeente investeert alleen in de verenigingen die levensvatbaar zijn; Gelijkheid in voorzieningen, onderhoud en investeringen Faciliteren van de niet georganiseerde sporten
Milieubeleidsplan 2019-2022 (concept)	Natuur en biodiversiteit behouden en versterken Klimaatbestendig
Klimaat- en energiebeleidsplan 2018-2040 (concept)	Energieneutraal Eijsden- Margraten Reststroom biomassa als brandstof voor het opwekken van energie Aanleg klimaatbos tbc CO ₂ compensatie

5.6 Ontwikkelingen in het openbaar groen

5.6.1 Groenbeheer voorheen

Het hoofddoel van groenbeheer was voorheen het schoon, heel en veilig houden van de openbare ruimte. Maar ook de esthetische waarde en het oplossen van knelpunten (zoals overhangende takken, wortelopdruk, etc.) speelden een grote rol.

5.6.2 Groenbeheer nu en in de toekomst

Tegenwoordig zijn we ons steeds bewuster van de waarde die groen heeft. Een waarde die generaties overleeft. Het beheer is gericht op benutten van de potentie die een beheergroep heeft, verbonden aan de locatie. Hierbij kijken we kritisch naar waaróm we een bepaald beheer uitvoeren. We evalueren het beheer en stellen indien nodig bij. Hierbij kijken we niet alleen naar de beheergroep als element, maar ook naar de waarde/functie van het element in de gemeente. Steeds minder vanuit de ik-gedachte maar steeds meer vanuit de wij-benadering. We streven naar een leefbare en gezonde omgeving voor onze inwoners en bezoekers.

De termen **'Beheerbewust ontwerpen'** en **'Ontwerpbewust beheren'** zijn niet voor niets in opkomst. Een kwalitatief goede openbare ruimte heeft immers naast kwalitatief goede beplantingen, verharding en meubilair ook een hoge gebruiks- en belevingswaarde. De ontwerp- en beheerdisciplines werken steeds nauwer met elkaar samenwerking. Hierdoor kunnen we een kwalitatief goede, duurzame buitenruimte met karakter realiseren.

Maatschappelijke vraagstukken, zoals de klimaat- en biodiversiteitsopgave, volgen elkaar in rap tempo op. De hoge frequentie waarmee de maatschappelijke behoefte verandert, maakt dat ook het beheer flexibel moet zijn. Want zo blijft het mogelijk om initiatieven van inwoners of stakeholders op te pakken. En zonder al te veel inspanning mee te gaan met nieuwe ontwikkelingen.

De veiligheid van onze bewoners en verkeerdeelnemers staat voorop. We blijven onze verantwoordelijkheid nemen voor een veilige openbare ruimte. We voeren structureel boomveiligheidscontroles uit om aan de wettelijke zorgplicht te voldoen. Ook houden we bij het groenbeheer rekening met de sociale veiligheid en verkeersveiligheid. Wegen moeten overzichtelijk blijven maar niet te open zijn. Erg overzichtelijke wegen nodigen namelijk uit tot (te) hard rijden.

5.6.3 Nieuwe, maatschappelijke vraagstukken

In voorgaande paragraaf beschreven we de vereiste flexibiliteit en de hoge frequentie van verandering van wensen. Tijdens dit schrijfproces spelen een aantal belangrijke ontwikkelingen die onze kijk op het openbaar groen hebben veranderd. De beheerder krijgt met de volgende ontwikkelingen te maken.

- De transitie naar chemievrij beheer.
- Het bestrijden van invasieve soorten/exoten.
- Het oplossen van nieuwe problematieken voor ziekten en plagen.
- Participatie, mede- en zelfbeheer.
- De relatie tussen groen, gezondheid, recreatie en educatie.
- Het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte.
- Het duurzaam in stand houden en beheren van de openbare ruimte.
- Het verhogen van de biodiversiteit/natuurwaarden.
- De toeristische en recreatieve waarde van groen.

**SPECIALE EDITIE OVER
STICHTING STEENBREEK**

In onderstaande tabel hebben we de ontwikkelingen en de relevante gevolgen/aandachtpunten voor het openbaar groen kort beschreven. Een uitgebreide beschrijving vindt u in bijlage 3.

Ontwikkeling	Aandachtspunten relevant voor het openbaar groen
Chemie vrij beheer	Vanaf 2020 mag er geen chemische bestrijding meer plaatsvinden: Uitgezonderd zijn invasieve soorten en plagen; Gevolg is dat het beheer intensiever gevoerd wordt; Hogere kosten tot gevolg.
Opkomst invasieve soorten	Periodiek inventariseren van aantallen en locatie's; Kenniss vergroten bij uitvoeringsploeg; Bestrijden is arbeidsintensief en dus kostbaar; Bestrijding vergt flexibele inzet van arbeidskracht en budget.
Steeds meer ziekten en plagen	Steeds meer ziekten en plagen door milder klimaat; Jaarlijks monitoren van het groen; Bestreiding is arbeidsintensief en kostbaar; Bestrijding vergt flexibele inzet van arbeidskracht en budget.
(Doe)- participatie	Gemeente stelt zich open op voor burgerinitiatieven; Opstellen van beleid mbt participatie; Stimuleren van burgerparticipati; Ondersteunen van burgerinitiatieven; Betrekken van burgers bij planvorming, inrichting en beheer.
Positief effect groen op gezondheid en educatie	Een groene omgeving verhoogt de kwaliteit van leven; Zorgen voor voldoende, bereikbaar en toegankelijk groen; Vergroenen van de schoolpleinen; Vergroten openbare uitstraling sportvelden; Ontwikkelen van beleid mbt bewegen en sport.
Veranderend klimaat	In het openbare groen ruimte scheppen voor het bergen van water; Meer groen in de bebouwde omgeving brengt verkoeling; Stimuleren dat bewoners zelf maatregelen treffen: tegel eruit- plant erin Meer diversiteit in beplanting in lanen en perken;
Duurzaamheid	Beheren met de natuur en niet ertegen; Hergebruik van reststoffen hout, brandhout, meststoffen, energie; Duurzame uitvoering, CO ₂ uitstoot beperken, snoeiafval bijv inzetten voor leefgebieden fauna.
Achteruitgang biodiversiteit	Vergroten van het groenareaal; Verbinden, vergroten, verdichten en verbeteren van leefgebieden; Meer diversiteit in beplanting, soorten en typen; Streven naar kruidenrijke bermen en graslanden; Aandacht voor een gezondere bodem; Stimuleren van beplanting bij particulieren;
Groeiend belang toerisme en recreatie	Kwalitatief groen in de karakteristieke kernen; Karakteristiek groen langs de toeristische routes; Goed begaanbare wandel- en fietsroutes.

Bijlagen

1 Kwaliteitsmeetlatten

Groen	beplanting-haag-snoeibeeld geschoren hagen			
A+	A	B	C	D
 <p>De strakke lijnen van de haag zijn duidelijk zichtbaar. Er steken geen uitlopers uit de haag.</p>	 <p>De strakke lijnen van de haag zijn goed zichtbaar. Er steken weinig uitlopers uit de haag.</p>	 <p>De strakke lijnen van de haag zijn redelijk zichtbaar. In beperkte mate steken kleine uitlopers uit de haag.</p>	 <p>De strakke lijnen van de haag zijn niet meer zichtbaar. Er steken redelijk veel kleine uitlopers uit de haag.</p>	 <p>De strakke lijnen van de haag zijn niet meer zichtbaar. Er steken veel uitlopers uit de haag. De haag heeft zich ontwikkeld tot losse heesterrand.</p>
<p>gemiddelde lengte uitlopers buiten de knipmaat van de haag 0 cm per 100m¹</p>	<p>gemiddelde lengte uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 10 cm per 100m¹</p>	<p>gemiddelde lengte uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 20 cm per 100m¹</p>	<p>gemiddelde lengte uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 30 cm per 100m¹</p>	<p>gemiddelde lengte uitlopers buiten de knipmaat van de haag > 30 cm per 100m¹</p>
<p>lengte uitgroeiende uitlopers buiten de knipmaat van de haag 0 cm</p>	<p>lengte uitgroeiende uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 30 cm</p>	<p>lengte uitgroeiende uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 40 cm</p>	<p>lengte uitgroeiende uitlopers buiten de knipmaat van de haag ≤ 50 cm</p>	<p>lengte uitgroeiende uitlopers buiten de knipmaat van de haag > 50 cm</p>

Groen		gras en kruidachtigen-gazon-grashoogte			
A+	A	B	C	D	
					
Het gazon ziet er zeer strak gemaaid uit.	Het gazon ziet er strak gemaaid uit.	Het gazon ziet er redelijk strak gemaaid uit.	Het gazon ziet er nauwelijks strak gemaaid uit.	Het gazon ziet er niet strak gemaaid uit.	
hoogte gras ≤ 40 mm	hoogte gras ≤ 50 mm	hoogte gras ≤ 60 mm	hoogte gras ≤ 70 mm	hoogte gras > 70 mm	

Groen		beplanting-bodembedekkers-overgroei randen verharding of gras			
A+	A	B	C	D	
					
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.	
gemiddelde lengte overgroeïende beplanting 0 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting ≤ 5 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting ≤ 15 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting ≤ 25 cm per 100m ¹	gemiddelde lengte overgroeïende beplanting > 25 cm per 100m ¹	
lengte overgroeïende beplanting 0 cm	lengte overgroeïende beplanting ≤ 30 cm	lengte overgroeïende beplanting ≤ 30 cm	lengte overgroeïende beplanting ≤ 45 cm	lengte overgroeïende beplanting > 45 cm	

Groen		boom-boomspiegel-onkruid			
A+	A	B	C	D	
					
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.	
bedekking 0% per boomspiegel	bedekking ≤ 20% per boomspiegel	bedekking ≤ 30% per boomspiegel	bedekking ≤ 40% per boomspiegel	bedekking > 40% per boomspiegel	
bedekking door resten 0% per boomspiegel	bedekking door resten ≤ 20% per boomspiegel	bedekking door resten ≤ 30% per boomspiegel	bedekking door resten ≤ 40% per boomspiegel	bedekking door resten > 25% per boomspiegel	
aantal stuks onkruid hoger dan 20 cm 0 stuks per boomspiegel	aantal stuks onkruid hoger dan 20 cm ≤ 1 stuk per boomspiegel	aantal stuks onkruid hoger dan 20 cm ≤ 3 stuks per boomspiegel	aantal stuks onkruid hoger dan 20 cm ≤ 5 stuks per boomspiegel	aantal stuks onkruid hoger dan 20 cm > 5 stuks per boomspiegel	

Bijlagen

2 Beleid

Vigerend beleid

We hebben verschillende beleidsplannen ontwikkeld die kaders scheppen voor het groenbeleidsplan.

Strategische visie 2022

De strategische visie hebben we in 2013 herijkt voor de periode 2013-2022. Het is het meest abstract, kaderstellend document van de gemeente. We toetsen er ontwikkelingen aan. Het plan beschrijft onze algemene ambities en projecteert die op acht belangrijke thema's.

De vijf ambities:

- 1 Dienstverlening is onze tweede natuur
De gemeente streeft naar een hoge klanttevredenheid. We zoeken het contact met onze inwoners en gaan met hen de samenwerking aan.
- 2 Burgerkracht
We vertrouwen op de eigen verantwoordelijkheid van de samenleving en benutten de burgerkracht om tot de mooiste resultaten te komen.
- 3 Buitengewoon buiten (be)leven
Eijsden-Margraten heeft een authentiek landschap waarin de ondernemer in balans kan ondernemen en waarmee we toeristische kwaliteiten nastreven.
- 4 Aantrekkelijk wonen
We koesteren ons (im)materieel erfgoed als onderdeel van de vitale en leefbare kernen. We willen kwaliteit ontwikkelen. Veiligheid-, duurzaamheid- en energiebeleid maken onlosmakelijk onderdeel uit van onze ambitie.
- 5 Ondernemingszin schept ruimte voor welvaart en welzijn
Het midden- en kleinbedrijf vormen de belangrijkste economische dragers van de gemeente. De ondernemer kan daarom ruimte en steun verwachten waarbij de mogelijkheden benut worden die toerisme, (slow)food, leisure en leefbaarheid bieden.

De acht thema's en hun relevantie voor de openbare ruimte

- 1 Dienstverlening goed geregeld
We geven openheid in beleids- en beheerplannen. En onze inwoners krijgen de kans om laagdrempelig opmerkingen, aanbevelingen en klachten te melden. We maken slim gebruik van ICT-mogelijkheden. We staan open voor zelfsturing, participatie en sluiten aan op maatschappelijke ontwikkelingen. We handelen zaken integraal af en meten de tevredenheid van inwoners. We werken (eu)regionaal samen als dat van meerwaarde is.
- 2 Vitale kernen
We ondersteunen lokale leefbaarheidsinitiatieven, 'groene' vrijwilligers en hun initiatieven en onderhouden contacten. We stimuleren sociale cohesie en vrijwilligerswerk. Keuzes maken geeft duidelijkheid. Levensloopbestendige openbare ruimte. Landelijke omgeving als kans tot het aantrekken van kenniswerkers.
- 3 Zorg en welzijn: goed voor 'mekaar'
De openbare ruimte inzetten voor innovatie binnen zorg en welzijn. Openbare ruimte is voor iedereen bereikbaar. Een groene openbare ruimte werkt welzijn in de hand. Openbare ruimte kan aanzetten tot bewegen, spelen in het groen. We benutten de kracht van de inwoners.
- 4 Landschappelijk verantwoord ondernemen
Landschap als economische kans. Het landschap moet mooi en leefbaar blijven. De hoogwaardige kwaliteit van het buitengebied en de dorpsgezichten behouden en ontwikkelen. Het landschap vormt het 'unique sellingpoint', het groene podium voor het bedrijfsleven. Openbare ruimte zetten we in voor maximale beleving van het landschap en versterking van de landschappelijke kwaliteit. We ontwikkelen in balans met het landschap. De openbare ruimte sluit aan op de wensen van de vergrijzende samenleving zodat mensen in eigen omgeving kunnen wandelen en fietsen. Daarom moeten we het wandel- en fietsnetwerk optimaliseren (bijvoorbeeld inspelen op de e-bike). De openbare ruimte is het visitekaartje van de gemeente. Onderhoud vindt plaats door burgerinitiatieven en gemeente. We gaan het gesprek aan met de kern als het gaat over onderhouds-/ontwikkelvraagstukken. We zetten in op de realisatie van het Landschapsontwikkelingsplan.
- 5 Uniek (im)materieel erfgoed
Openbare ruimte als kans om lokaal erfgoed te versterken. Openbare ruimte als openlucht tentoonstellingsruimte voor kunst en cultuur zowel materieel als immaterieel. Bijvoorbeeld kunst, dorpsfeesten, uitvoeringen van de harmonie of zangkoor.
- 6 Beter bereikbaar
Vergroten bereikbaarheid voor de verschillende vervoersmiddelen. Actief bijdragen aan het bereikbaar maken van het Heuvelland voor wandelaars, fietsers, e-bikes en waterrecreanten. Het aanleggen van fiets en wandelpaden heeft daarbij de prioriteit.
- 7 Meer met de Maas
Benutten van de economische kansen die de Maas biedt voor onder meer recreatie, natuur en landschap. De Maas bepaalt voor een deel de identiteit van onze gemeente. Het realiseren van aanlegsteigers en het onderhoud van het pontje naar Lanaye zijn aandachtspunten.
- 8 Samenwerken in de regio en euregio
Samenwerken waar mogelijk en wanneer het meerwaarde oplevert. In de openbare ruimte is het denkbaar om bijvoorbeeld bebording op elkaar af te stemmen en routes op elkaar aan te laten sluiten.

Cittaslow

Eijsden-Margraten is op 25 juni 2016 uitgeroepen tot Cittaslow van Nederland. Kiezen voor Cittaslow is een keuze vanuit het hart en vanuit ons DNA als prachtige gemeenschap in het Heuvelland van Zuid-Limburg, gelegen binnen de Euregio. Cittaslow staat voor de authenticiteit van onze 15 kernen, 13 buurtschappen en 13 gehuchten en 395 Rijksmonumenten. Cittaslow staat bovendien voor de ambachtelijkheid en variëteit van onze heerlijke streekproducten in de 'Bloesem van het Zuiden'. Door genot als uitgangspunt te nemen geven wij producenten en consumenten hun trots weer terug.

Om de status van Cittaslow te krijgen, moet een gemeente de richtlijnen van Cittaslow aanvaarden. Dit betekent dat we ons moeten inzetten om het leefgenot te verhogen en het lokale milieu te ontzien. In totaal zijn er 72 vereisten in zeven hoofdgebieden. Voor de openbare ruimte zijn het meest relevant: energie en milieubeleid, infrastructuurbeleid en beleid voor de kwaliteit van leven.

Landschapsontwikkelplan (LOP)

Het landschapsontwikkelingsplan 'Buitengewoon Margraten en Eijsden' geeft een integrale visie op het landschap van zowel Margraten als Eijsden. De visie gaat uit van de bestaande kernkwaliteiten van het landschap en gewenste ontwikkelingen zijn erin vastgelegd. Het creëert daarmee een kader waaraan we de toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied kunnen toetsen. Daarnaast dient het Landschapsontwikkelingsplan als kader voor uitvoeringsprojecten. De Landschappelijk ambitie is weergegeven op kaart. Aangezien het LOP ontwikkeld is vóór de fusie, is in 2013 een LOP ontwikkeld voor Eijsden.

De integrale visie voor Margraten luidt...

Behoud en ontwikkeling van het buitengewone, diverse en veelzijdige landschap van de gemeente Margraten binnen het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Dit doen we door een gebiedsgerichte aanpak waarbij we, afhankelijk van de gebiedspecifieke kenmerken, streven naar een scheiding van functies, een verweving van functies of een tussenvorm.

De integrale visie voor Eijsden luidt:

Buitengewoon Eijsden omdat...

- het Maasdal riante uitzichten biedt, afgewisseld met de beslotenheid van fraaie dorpen, karakteristieke fruitboomgaarden en bijzondere natuurgebieden. Daardoor is het een buitengewoon aantrekkelijk landschap om te zien en te beleven. De kwaliteit van het landschap moet dan ook gewaarborgd blijven.
- het nog vele buitengewone cultuurhistorische en archeologische waarden heeft die nog altijd een kader vormen voor ontwikkelingen. Dit kader moet behouden blijven en waar nodig worden hersteld.
- er nog altijd een bijzonder grote oppervlakte hoogstamfruitweides aanwezig is, aangevuld met laagstamfruitpercelen. Deze zijn bepalend voor de buitengewoon fruitige identiteit van Eijsden. Daarnaast vormen de fruitbomen in de bloesem- en fruitperiode een ware lust voor het oog. Iets dat vele bewoners en toeristen waarderen. Daarom moeten we de fruitteelt koesteren.
- het in de voormalige gemeente buitengewoon heerlijk toeven is, zowel op het water, aan het water als op de kant. Het Maasdal biedt voor elk wat wils als het gaat om vrijetijdsbesteding. We willen binnen de voormalige gemeente Eijsden een breed spectrum aan toeristisch-recreatieve activiteiten behouden en verder ontwikkelen.

Het LOP gaat specifiek in op onderdelen in de openbare ruimte, per onderdeel is de essentie gevat:

Hoofdinfrastructuur

A2:

Behouden afwisseling tussen groene afscherming en vergezichten. Nemen van ontsnipperende maatregelen voor fauna.

Spoorlijn:

Inpassing achterzijde bedrijventerrein, zodat de beleving van de bedrijventerreinen vanuit de trein verbeterd wordt, maar ook vanuit het omringende landschap. Nemen van ontsnipperende maatregelen voor fauna.

Gemeentelijke ontsluitingswegen

Kernontsluitingswegen

De kernontsluitingswegen zijn van belang voor de uitstraling van de kernen. Het huidige landelijke karakter moeten we behouden en waar mogelijk versterken. De aanwezige kernkwaliteiten vormen hierbij het uitgangspunt. De kernontsluitingswegen moeten we voorzien van bloemrijke bermen. En kruisingen voorzien van markant groen. Ontsnipperende maatregelen voor fauna treffen indien nodig.

Erftoegangswegen

Als kernontsluitingswegen maar zonder markante kruisingen.

Veldwegen

Het buitengebied van de voormalige gemeente Eijsden heeft veel, vaak onverharde, veldwegen. Behoud, herstel en ontwikkeling van de karakteristieke beplanting. Onverharde wegen onverhard laten.

Holle wegen

Herstel van de karakteristiek beplanting. Beheer richten op ecologische kwaliteit

Entree dorpskernen

De entrees zijn het visitekaartje van de kernen en de gemeente. Daarom is het noodzakelijk de entrees van de kernen een herkenbare en representatieve vormgeving te geven binnen de toekomstige structuur van het buitengebied.

Recreatieve routes

Verbeteren aantrekkelijkheid, realiseren nieuwe recreatieve routes en rust- en startpunten. Daarnaast de veiligheid vergroten. Het aantal rust- en startpunten is beperkt en zo ook de informatie over bijzonderheden. We moeten de start- en rustplekken herkenbaar en eenduidig inrichten tot toeristisch recreatieve pareltjes. De landschappelijk aankleding langs de routes kunnen we verbeteren door kleine landschapselementen aan te brengen. Oplaadpunten voor elektrische fietsen worden eveneens steeds belangrijker. Bij de aanleg van nieuwe voetpaden moeten we onderzoeken of we oude verdwenen paden kunnen herstellen. En of we slimme combinaties kunnen maken met andere functies.

Boeiend en bloeiend groen

De realisatie van bloeiende bermen, akkerranden, markante bomen en boomgroepen. Hierbij de combinatie leggen met andere functies.

Beheer en onderhoud

Beheer volgt functie. Herintroductie hakhoutbeheer in holle wegen.

Bermenbeheerplan 2016-2026: maaien wat moet, bloei waar mogelijk

Eijsden-Margraten heeft verspreid over de gemeente zo'n 57 hectare aan bermen, langs tal van verschillende type wegen. De wegberm is een vanzelfsprekendheid en van groot belang voor de eerste indruk op de weg en op zijn omringend landschap. Omdat er verschillende inzichten bestaan over hoe om te gaan met het bermbeheer, hebben we besloten de 'Beleidsnotitie wegbermen 2004' te actualiseren.

Naast een telkens terugkerende drang om onderhoudskosten te reduceren, bestaat al jaren discussie over tijdstip en frequentie van maaibeurt langs de verschillende soorten wegen. Veel kernen hebben behoefte aan een eerste maaibeurt voor de kenmerkende Bronken. Deze oude processies trekken langs vaste routes en zijn een visitekaartje voor dorp en parochie. Van oudsher is dit het moment om alles netjes aan kant te maken. De stoepen zijn aangeveegd, de voortuinen weer op orde gemaakt en de gevels versierd. Langs de straten pronken de vaandels van de parochie. Velen willen dan ook de bermen strak gemaaid hebben. Deze wens staat soms haaks op de ecologische visie om gedurende de kwetsbare broedperiode van verschillende diersoorten de berm voldoende ruig en bloemrijk te houden.

In dit nieuwe beleid beschrijven we de uitgangspunten die als basis dienen voor concrete vragen van onderhoudsbestekken. En die ruimte bieden aan burgerparticipatie en meer natuurlijk beheer. Voornaam punt bij de uitwerking van deze visie is prioriteiten stellen. De belangrijkste functie die de wegberm heeft, is dat die de veiligheid van de weggebruikers garandeert of versterkt. Bermen hebben naast de primaire functie voor de verkeersveiligheid en technische functies ook nevenfuncties op het gebied van ecologie, esthetische en recreatieve waarden.

Nut en noodzaak van het bermenbeheer moet beter in balans komen. Daarvoor geeft dit beleid uitsluitend over prioritering van belangen. We zien het landschap duidelijk als basiskapitaal. En daarom is het belangrijk te onderbouwen waar we bepaalde keuzes hebben gemaakt. Zoals we in de inleiding al hebben beschreven, staat de veiligheid voorop. Deze keuze zal voor iedereen acceptabel zijn. Het gaat echter om de motivatie waarom op sommige plekken meer ruimte is voor maatwerk en landschappelijke of maatschappelijke belangen. Soms gaat de voorkeur uit naar een regelmatig gemaaid berm terwijl we op andere plekken een extensief beheerde berm willen waar grassen en bloemen langer blijven staan.

Wat prevaleert? Eerst de veiligheid op de rijweg (verkeerswet), dan de verplichting vanuit de flora en faunawet (soorten bescherming), dan de esthetische en recreatieve waarden en tenslotte waar mogelijk een maatschappelijk belang in de vorm van burgerparticipatie of educatieve functie.

Vergelijkingstabel toen en nu

Toen	Nu
	Incidentele inzet vrijwilligers en verenigingen Waar mogelijk inzet schaapskudde
Kleine veldwegen niet maaien / incidenteel maaien	Kleine veldwegen ncidenteel maaien of met alternatieve middelen maaien
Reguliere (veld) wegen - Categorie A 1x volledig in het voorjaar - Categorie B 1x volledig in het najaar	Reguliere (veld) wegen - Categorie A 1x volledig in het voorjaar - Categorie B 1x volledig in het najaar
Intensief gebruikte wegen twee keer per jaar volledig gemaaid	Intensief gebruikte wegen
1 mei/ juni; letterlijk 1 week voor de Bronk (maaien en afvoeren)	1 mei/ juni (letterlijk 1 week voor de Bronk) - alles binnen de bebouwde kom (maaien en afvoeren)
2 Voor 15 september alles gereed (maaien en afvoeren)	- 1e meter stroomgebiedswegen (maaien en afvoeren) 2 voor 31 aug: - 1e meter stroomgebiedswegen (maaien en afvoeren) - dit is de "extra beurt" 3 voor 15 november: Berm volledig gemaaid (maaien en afvoeren)

In bovenstaande tabel hebben we het beheerregime inzichtelijk gemaakt. Je kunt je hierbij afvragen waarom we de regulier veldwegen in het voorjaar maaien. Dat kan wel maar dan moet het heel vroeg in het voorjaar zijn. In maart bijvoorbeeld. Voor de flora en fauna is het beter om een berm ruw de winter in te laten gaan.

Verder kun je je afvragen of we differentiatie aangebracht hebben in de hoofdwegen. Is het mogelijk om alleen de bronkroutes te maaien? De bronken vallen namelijk, ecologische gezien, in een waardevolle periode. In het natuurgebied wordt er echter ook vaak voor gekozen in mei te maaien en vervolgens nog een keer in augustus.

Bomenverordening Eijsden-Margraten

In 2015 is de bomenverordening Eijsden-Margraten vastgesteld. Het college van burgemeester en wethouders heeft een kaart met bijbehorende lijst 'beschermde bomen' vastgesteld. Deze lijst bevat in ieder geval de bomen die voorkomen in het landelijke Register van Monumentale Bomen van de landelijke Bomenstichting, aangevuld met lokale waardevolle en/of toekomstige monumentale bomen en houtopstanden.

De eigenaar van een boom is verplicht ontheffing aanvragen om een boom te mogen kappen. Als we de alternatieven voor velling uitputtend hebben onderzocht, verlenen we slechts bij uitzondering ontheffing voor het vellen van een beschermde boom.

Dat doen we als...

- het duurzaam behoud van de beschermde boom met monumentale status niet opweegt tegen het (zwaarwegende) maatschappelijk belang
- het algemeen maatschappelijk belang opweegt tegen het duurzaam behoud van de beschermde boom, met een waardevolle status en voor de houtopstanden van art. 3 lid 2 a, b en c
- naar boomdeskundige maatstaven instandhouding niet langer verantwoord is ter voorkoming van letsel of ernstige schade.

Wegenbeleidsplan 2017-2027

In 2017 heeft de gemeenteraad het wegenbeheerplan vastgesteld. Dit beleidsplan geeft inzicht in de actuele kwaliteit en kwantiteit van het wegareaal en in de financiële middelen die nodig zijn om het wegenonderhoud op het gewenste niveau te houden.

Eijsden-Margraten heeft een te beheren areaal van 1.780.000 m² onderverdeeld in circa 65% asfalt, 25% elementbestrating en 10% half-verhardingen. In 2016 hebben we een nieuwe visuele inspectie uitgevoerd volgens de CROW Wegbeheersystematiek van het verharde areaal. Hieruit valt op te maken dat onder normale omstandigheden 75% de komende 5 jaar geen onderhoud nodig heeft. Zo'n 25% heeft dus wel onderhoud nodig. Op 13% is onderhoud op korte termijn noodzakelijk, omdat er sprake is van achterstand.

We hebben gekozen voor de volgende onderhoudsstrategie:

'Wegen in een matige staat pakken we niet aan met lapwerk, maar we wachten tot een meer duurzame onderhoudsmaatregel gerechtvaardigd is. Bijvoorbeeld een nieuwe deklaag. Deze strategie zorgt voor kwalitatief beter werk maar kan lokaal, tijdelijk tot minder gebruiksgemak leiden. Denk hierbij aan zichtbare scheuren of schrale plekken in het asfalt. Maar dit betekent nog niet dat deze wegen onveilig zijn.'

Binnen de gemeente kennen we gebieden waar extra aandacht voor inrichting gewenst is. In dit beleidsplan staat welke gebieden vanwege hun kenmerkende karakter extra aandacht krijgen bij het inrichten van de openbare ruimte. Het gaat hierbij om beschermde dorpsgezichten, centrumgebieden en overige, in samenspraak met de raad, aangewezen gebieden. Dit zijn gebieden die we door hun authentieke uitstraling of cultuurhistorische waarde hebben getypeerd als karakteristiek. Voor een aantal van deze gebieden geldt dat het karakteristieke beeld onder andere door het aanwezige bestatingsmaterialen wordt bereikt of kan worden bereikt.

Gemeentelijk rioleringsplan

Het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is een belangrijk document omdat we hierin beschrijven hoe wij de riolering willen beheren en hoeveel dit onze inwoners kost. De riolering is een belangrijke voorziening voor de volksgezondheid en een goede leefomgeving. Daarom moeten we het beheer van riolering goed regelen. En dit plan biedt daar de basis voor.

Het plan kent drie hoofddoelen van rioleringszorg

- Beschermen van de volksgezondheid
- Behouden van droge voeten en
- Verzorgen van een prettige leefomgeving.

Door vuil water af te voeren en te zuiveren, beschermen we de volksgezondheid. Door overtollig water af te voeren, houden we droge voeten. En door water op een goede manier in te zamelen en te verwerken, zorgen we voor een prettigere leefomgeving.

We zorgen voor droge voeten, door water meteen in de bodem te brengen, zoveel mogelijk te bergen of vertraagd af te voeren, en door bij de bouw rekening te houden met de natuurlijke omstandigheden

Hoe gaat het nu?

Bij hevige neerslag is er veel water te verwerken. Dit water zamelen we in en verwerken we. Bij hevige en langdurige regenbuien wordt dit steeds lastiger. Water stroomt dan naar het laagste punt over het maaiveld en daar komt steeds meer water te staan. Soms komt het dan ook vanuit oppervlaktewateren, zoals de beken. Als het stopt met regenen, dan loopt het water langzaam weer weg.

Wat doen wij?

- onderhouden het huidige stelsel
- geleidelijk voorzieningen aanleggen om meer water te kunnen infiltreren, bergen en afvoeren
- combineren waterwerkzaamheden met groen, wegen en RO
- houden bij nieuwbouw rekening met de natuurlijke omstandigheden, op lage plekken en rondom oppervlaktewateren bouwen we alleen als we voldoende voorzorgsmaatregelen nemen
- we zijn aanspreekpunt voor grondwater-vragen of -klachten

Wat verwachten wij van inwoners en bedrijven?

- dat inwoners water op straat accepteren, omdat we dat niet kunnen voorkomen
- dat alle inwoners proberen water direct in de bodem te brengen, te bergen en vertraagd af te voeren. Als dat niet kan, is in overleg een andere manier van lozen toegestaan.
- dat bewoners op eigen terrein ook zelf maatregelen treffen om wateroverlast te voorkomen. Dat geldt ook voor grondwateroverlast
- dat bewoners ervoor zorgen dat hun huis waterdicht is, ook aan de onderzijde.

Een aantal thema's hebben direct effect op de openbare ruimte.

We zorgen voor een prettige leefomgeving, door water weg te voeren waar dat nodig is en water te behouden waar dat iets toevoegt

Hoe gaat het nu?

Met riolen zamelen we water in. Dit water transporteren we naar een goede plek. Meestal is dit een RWZI, maar voor hemelwater steeds vaker ook water in de omgeving. Het water wordt hierna weggevoerd uit het gebied, of zakt in de bodem. Grondwater heeft een aparte plek: dit laten we liefst zoveel mogelijk op de natuurlijke manier in de grond. Pas bij overlast zoeken we naar een geschikte en redelijke manier om deze te verminderen

Wat doen wij?

- onderhouden van het huidige stelsel
- proberen hemelwater zoveel mogelijk bovengronds te houden
- combineren waterwerkzaamheden met groen, wegen en RO
- bij nieuwbouw veel aandacht geven aan een goede combinatie van water, groen, wegen en RO
- zodanig bouwen dat we grondwateroverlast kunnen voorkomen. We onderzoeken meldingen als inwoners toch overlast ervaren

Wat verwachten wij van inwoners en bedrijven?

- dat ze ook op eigen grond proberen water vast te houden
- dat water in de openbare ruimte een geaccepteerd gegeven is. Zolang het op de plek is waar het de bedoeling is.
- dat iedereen probeert hemel- en grondwater op eigen terrein goed te verwerken, zoals de wet dat verlangt

Nota grondbeleid

De Nota Grondbeleid Eijsden-Margraten 2012 schetst een compleet beeld van het actuele juridische kader voor het grondbeleid en de beleidskeuzen die Eijsden-Margraten daarin maakt. Het grondbeleid stelt op grond van een langetermijnvisie de kaders voor de uitvoering van de ruimtelijke doelstellingen.

We hebben alleen de onderdelen beschreven die op de openbare ruimte van toepassing zijn.

Grondbeheer

De gemeente heeft ongeveer 523 ha grond in eigendom. Een deel van de grond verpachten we. Percelen tot 1 ha vallen niet onder de pachtwet en verpachten we van jaar tot jaar. De meeste percelen hebben we regulier verpacht voor 6 jaar. Bij verkoop heeft de pachter het voorkeursrecht. Als deze percelen vrijkomen, door bijvoorbeeld beëindiging bedrijf, kunnen we de percelen geliberaliseerd verpachten. Dat is een flexibele pachtvorm telkens voor een of twee jaar. We kunnen voor deze pachtvorm kiezen als we over de grond willen beschikken, bijvoorbeeld voor landschapsontwikkeling of andere strategische ontwikkelingen.

Illegaal grondgebruik

Op diverse locaties in het buitengebied en binnen de bebouwde kom wordt onrechtmatig gebruik gemaakt van stroken gemeentegrond. Het gaat hier veelal om groenstroken bermen, taluds en grondstroken langs paden en wegen die niet tot de zogenaamde 'tweemeterstroken' behoren. Door dit illegale grondgebruik gaan groenstroken/bermen verloren en worden landschapselementen vernield.

Sportbeleid

Sport speelt een belangrijke rol in de samenleving. Mensen die sporten doen het beter op school en zijn succesvoller op het werk (bron: TNO-onderzoek 2009)

Sport speelt ook een belangrijke rol in de gezondheid van mensen; regelmatig sporten vermindert de kans op overgewicht en sporten in verenigingsverband leidt tot sterkere sociale verbanden. We vinden het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners (blijven) sporten en bewegen. We kennen twintig gesubsidieerde buitensport- en zestien gesubsidieerde binnensportverenigingen.

De doelstellingen van ons sportbeleid zijn;

- Zoveel mogelijk inwoners gaan of blijven sporten en bewegen.
- We stimuleren actief sportdeelname, met jeugd en ouderen als primaire doelgroepen.
- Optimale afstemming voorzieningen- en sportaanbod op de vraag van de sporter.
- De kwaliteit van sportbeoefening verhogen.
- Het bijdragen aan maatschappelijke doelen, waarbij we sport als instrument inzetten.

De lokale sport- en beweegvoorzieningen vormen de 'hardware' binnen het sportbeleid. Zonder deze hardware is sporten onmogelijk. Het accommodatiebeleid is daardoor een belangrijke pijler binnen het sportbeleid. Het stelt de kaders voor het faciliteren en voorwaarden scheppen van de sport. Daarbij stellen we ook grenzen aan omvang en beschikbaarheid.

De raad heeft voor het accommodatiebeleid, op 27 maart 2012 een aantal uitgangspunten vastgesteld.

- Gelijkheid in tarieven.
- Toewerken naar betaalbare en bruikbare accommodaties voor eigenaar en gebruiker.
- Gelijkheid in voorzieningen, onderhoud en investeringen op basis van normering.
- Extra wensen zijn voor rekening van de gebruiker.
- Voor iedere kern leveren we een bijdrage in de onderhoudskosten van één, hoogstens twee gemeenschapshuizen (afhankelijk van de grootte van de kern) waar de gemeente geen eigenaar van is.
- We investeren alleen in verenigingen die levensvatbaar zijn.
- We geven duidelijkheid over taakverdeling rondom groot en klein onderhoud.

Naast de georganiseerde sportmogelijkheden via de binnen- en buiten sportverenigingen wordt er veel gesport in ongeorganiseerde vorm, denk aan hardlopen, fietsen en wandelen. Deze sporten maken daarbij gebruik van de openbare ruimte. Het sportbeleid zegt daar het volgende over.

Er is steeds meer behoefte aan een meer individuele vorm van sporten, mensen willen meer flexibiliteit en sporten op momenten dat het hen goed uitkomt. Het is de vraag hoe je als gemeente deze vorm van sporten kunt ondersteunen en stimuleren, zodat deze sporters makkelijker hun sport kunnen beoefenen. Ongeorganiseerd bewegen en sporten in de openbare ruimte zoals fietsen en wandelen wordt in de gemeente veel gedaan door de senioren. In de enquête die de gemeente Margraten destijds heeft gehouden, gaf 90,2% van de senioren aan alleen, met tweeën of met meer te sporten, maar niet in verenigingsverband. Dit blijkt ook uit de top 10 van meest beoefende sporten door senioren. De top 4 bestaat uit ongeorganiseerde sporten. Stimulering van deze vormen van bewegen en sporten is mogelijk door faciliteiten te realiseren of te onderhouden.

Begraafplaatsen

we kennen geen beleid op dit vlak. We hebben een aantal openbare begraafplaatsen. Die hebben meestal veel intensief groen. Daarnaast is er een trend naar natuurbegraafplaatsen. Gaat we daarin mee? Welke beheerambitie streven we na op de begraafplaatsen?

Kwaliteitshandvat openbare ruimte: niet aanwezig
Speelterreinen: niet aanwezig

Relevant beleid

Participatienota

Daar werken we aan. Hierin staat beschreven hoe we om willen gaan met participatie en wanneer we welke vorm van participatie toepassen.

Klimaat beleidsplan

Het bestuursakkoord 2018 - 2022 geeft de ambities weer voor de komende periode. Daarbij staat duurzaamheid en participatie hoog in het vaandel van het nieuwe college. In het bestuursakkoord staat duidelijk dat ontwikkelingen als ontgroening van buurten, behoefte aan betrokkenheid vanuit de samenleving, schaalvergroting in de agrarische sector, behoeften vanuit toerisme en vele vragen rondom duurzaamheid, vragen om 'anders durven doen'. Daarmee is het bestuursakkoord ook een duidelijk vertrekpunt voor het nieuw milieubeleidsplan waarin duurzaamheid centraal staat.

De vijf thema's die samen voor een fijne leefomgeving zorgen en ook in dit beleidsplan terugkomen zijn...

- 1 Natuur en biodiversiteit
- 2 Circulair: van afval naar grondstof
- 3 Klimaatbestendig
- 4 Transitie naar hernieuwbare energie en
- 5 Leefbaarheid.

Alleen de thema's natuur en biodiversiteit, en klimaatbestendig hebben effect op de openbare ruimte.

Natuur en biodiversiteit

VISIE

Net als de Nederlandse overheid, willen ook wij de natuur en biodiversiteit behouden en versterken. Waar eerder de focus bij groen lag op het visuele aspect, gaan we nu ook inzetten op meer soortenrijkdom. De bewustwording bij mensen over het belang van biodiversiteit en natuur is de afgelopen jaren afgenomen. Daarom willen we tevens inzetten op communicatie en educatie.

Waar willen we naar toe?

- Kleinschalige natuurontwikkelingen in de kernen.
- De soortenrijkdom in de bermen langs doorgaande wegen verhogen volgens de CROW-beeldcatalogus met een zo hoog mogelijke soortenrijkdom in 2035.
- Bewustwording creëren bij inwoners op het gebied van belang van natuur.
- Een robuust groen/blauw raamwerk waarmee we de groenstructuur versterken.
- De soortenrijkdom in Natura 2000-gebieden verbeteren.

Voor de aanplant van hagen en boomgaarden hebben we jaarlijks 20.000 euro beschikbaar.

Klimaatbestendig

In 2040 willen we een klimaatbestendige gemeente zijn. Hiervoor gaan we nu al aan de slag. Als gemeente hebben we het tot dusver goed onder controle. Tot op heden ondervonden we weinig overlast van de klimaatveranderingen. Toch willen we ons hier nog beter op voorbereiden. We willen immers zorgen voor een veilig en prettig woon- en leefklimaat voor iedereen.

Waar willen we naar toe?

- Klimaatbestendig in 2040
- Stresstest uitvoeren in 2019
- Klimaatadaptatieplan in 2020

We beginnen met de aanplant van een klimaatbos dat aansluit op het Savelsbos.

We starten een project gericht op de vergroening van tuinen. Daarvoor hebben we 20.000 euro per jaar beschikbaar.

Leefbaarheid: duurzaam woon- en leefklimaat

We sturen al jaren op leefbaarheid van onze gemeente aan de hand van de klassieke milieuthema's. Dat zie je ook terug in de figuur met de huidige gemeentelijke beleidskaders. We hebben dus al veel goed geregeld. We willen dit dan ook zo doorzetten, want wat goed is, gooien we niet overboord. Wel zijn er nog een paar resterende aandachtspunten waarmee we de huidige kaders willen aanvullen. Bijvoorbeeld de luchtkwaliteit nader onderzoeken.

Waar willen we naartoe?

- Aanvullend onderzoek luchtkwaliteit om mogelijke herkomst verontreinigingen beter op te sporen.
- Nieuwe ontwikkelingen met goede ruimtelijke scheiding om hinder te voorkomen.
- Natuurlijk buitengebied zoveel mogelijk behouden.
- Proactief dialoog blijven voeren rondom luchtverkeer/geen onevenredige aantasting van onze leefomgeving door het vliegverkeer.
- Adequaat optreden tegen zwerfafval.

Een van de concrete maatregelen:

Om buiten zijn en gezondheid te stimuleren, willen we een fiets- en wandelgemeente zijn. Daarbij streven we naar een gezonde balans tussen enerzijds de sportevenementen en het belang van onze inwoners en ondernemers anderzijds

Door in te zetten op fietsen en wandelen willen we ook stimuleren dat men vaker de auto laat staan. We investeren ook in een goed onderhouden routenetwerk van wandel- en fietspaden in het buitengebied. Met meer faciliteiten voor wandelaars, zoals wandelroutes, banken en picknickplaatsen. Daar waar het niet noodzakelijk is, asfalteren we de veldwegen niet (eventueel wel verhard).

Klimaat en energiebeleidsplan

Het klimaatbeleidsplan richt zich op de energietransitie in Eijsden-Margraten, met als doel een energieneutraal Eijsden-Margraten. Insteek is om minder energie te gebruiken en meer energie duurzaam op te wekken. Energie uit biomassa is één van de mogelijkheden. De biomassa kan specifiek geteeld zijn, maar ook uit reststromen bestaan.

Een van de reststromen kan snoeiafval zijn uit de openbare ruimte.

Daarnaast zetten we in op de aanleg van een klimaatbos waarin we een deel van de CO₂ uitstoot kunnen vastleggen. De hoeveelheid CO₂ die gebonden kan worden, is echter beperkt en eerdere symbolisch van aard. De aanleg van het bos zou de samenleving kunnen bekostigen door de jaarlijkse CO₂-uitstoot van inwoners te compenseren. Mogelijk valt hier een link te leggen met het Land-schapsfonds i.o. dat eveneens inzet op CO₂ compensatie.

Bijlagen

3 Ontwikkelingen

Chemievrij beheer

Sinds 2016 is het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen verboden. Per november 2017 is dit ook op niet-verharde terreinen verboden behalve enkele uitzonderingen zoals sport- en recreatieterreinen. We bestrijden ons onkruid sindsdien chemievrij. Er zijn voldoende alternatieven voorhanden, maar die zijn meestal wel arbeidsintensiever. Denk hierbij aan borstelen, branden, stomen en het bedekt houden van de bodem. Sportvelden vormden hierop een uitzondering. Via een Greendeal heeft de sportsector uitstel gekregen tot 2020. Vanaf 2020 geldt het chemievrij beheer ook voor alle sportvelden. Om chemievrij een goede grasmat te hebben, ligt de focus op de bodemkwaliteit en het bodemleven. Dit vereist een andere aanpak dan tot dusver.

Omvormen bepaalde beplantingen die beter chemievrij te beheren zijn en wat kunnen we doen:

- Vanaf 2020 is chemische bestrijding verboden, met uitzondering van de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw, Amerikaanse vogelkers en de eikenprocessierups
- Intensievere beheervormen
- Hogere kosten.

Bestrijden van invasieve soorten

Invasieve exotische plantensoorten komen van nature niet voor in Nederland. Meestal zijn deze door menselijk handelen in onze gemeente terechtgekomen. Denk aan de Japanse duizendknoop die gebruikt wordt in bloemstukjes. Door het ontbreken van natuurlijke vijanden kunnen deze soorten zich ongeremd vermenigvuldigen en andere soorten verdringen. Deze soorten veroorzaken grote overlast en schade omdat ze woekeren en moeilijk te bestrijden zijn.

Ook in onze gemeente ondervinden we hinder van de Japanse duizendknoop en de reuzeberenklauw. Structurele aanpak van beide soorten is noodzakelijk om verdere verspreiding te voorkomen. Hiervoor is specifieke kennis vereist. Bij een verkeerde aanpak wordt het probleem alleen maar groter. De Japanse duizendknoop afmaaien werkt bijvoorbeeld averechts; ieder stukje plant vormt weer een nieuwe plant. Het afmaaien werkt in dit geval als het inzaaien van duizenden nieuwe exemplaren.

Wat kunnen we doen

- In beeld brengen waar de exoten zich bevinden
- Instrueren en opleiden uitvoeringsploeg
- Flexibele houding uitvoeringsploeg
- Bestrijding is arbeidsintensief en dus kostbaar.

Nieuwe problematieken van ziekten en plagen oplossen

Door de klimaatverandering ontstaan er nieuwe problemen. Ziekten en plagen doen het veelal goed bij hogere temperaturen en droge periode. De volgende problemen komen we nu tegen, hoogstwaarschijnlijk komen er in de toekomst meer bij.

Bladluis

Denk bijvoorbeeld aan de bladluis die veel baat heeft bij een lange droge periode met hoge temperaturen. De bladluis vermenigvuldigt zich explosief en natuurlijke vijanden houden de luizen niet meer in toom.

Eikenprocessierups

Vooraf in warme, droge periode groeit de populatie rupsen explosief. De overlast die deze rups veroorzaakt neemt sterk toe. De brandharen die op de rupsen zitten, veroorzaken jeuk en irritatie aan de luchtwegen. Bestrijden is noodzakelijk in gebieden waar veel mensen komen.

Essentaksterfte

Ook de essentaksterfte is een probleem dat de afgelopen jaren steeds groter is geworden. De essentaksterfte is een exotische schimmel die zich kenmerkt door afsterving van de takken in de kroon. Na verloop van tijd sterft de hele boom af. In Eijsden- Margraten staan veel essen. Veel van deze bomen zijn ziek en moeten we op termijn kappen. Soms is de impact dusdanig dat het beeld van het landschap drastisch veranderd. Denk bijvoorbeeld aan de 'kaalkap' op de Bemelerberg.

Esdoorn in relatie tot paarden

In onze gemeente wonen steeds meer paardenliefhebbers. In de huisweide, die vaak grenst aan openbaar groen, lopen hun paarden. In sommige gevallen staan in het openbaar groen esdoorns. De zaden vallen in de weilanden. Als een paard deze zaden of jonge scheuten eten, worden ze ernstig ziek en kunnen zelfs overlijden. De transitie in de landbouw zal het aantal paardenhouders in de gemeente alleen maar doen toenemen.

Massaria

Massaria is een ziekte die voorkomt in Platanen en die takkenrot veroorzaakt. De rotte takken kunnen een gevaar opleveren voor de verkeersveiligheid. We moeten die takken dan ook verwijderen. Bijkomend nadeel is dat aangetaste takken niet vanaf de onderzijde zichtbaar zijn. Inspectie moet dan ook met een hoogwerker gebeuren. Zoals in de historische laan bij Kasteel Eijsden.

Letterzetter

De letterzetter is een kleine kever die onder de bast van naaldbomen leeft. Door de droge perioden en hoge temperaturen heeft deze kever zich flink kunnen uitbreiden. De gangen die de kevers boren onder de bast maken het voor de boom onmogelijk om voedingsstoffen op te nemen. De boom sterft dan af. Gezonde bomen kunnen zich beschermen tegen de kevers. Maar door de droogte zijn veel naaldbomen verzwakt waardoor ze zich niet meer kunnen verweren. Het gevolg is dat de aanwezige naaldbomenbosjes bruin kleuren. Maar ook in particuliere tuinen begint het een probleem te

worden. Veel tuinen zijn omzoomd door een coniferenhaag die veelal uit Thuja bestaat. Maar ook de thujakever is in opmars en doet zijn werk op vergelijkbare wijze als de letterzetter.

Wat kunnen we doen:

- Jaarlijks periodiek monitoren van het groen
- Kennis medewerkers op peil houden
- Flexibele houding uitvoeringsploeg
- Bestrijding is arbeidsintensief en dus kostbaar
- Flexibel budget vrijmaken om snel in te kunnen grijpen.

(Doe)-participatie

Veel burgers voelen zich betrokken bij hun wijk of omgeving en zetten zich daar vrijwillig voor in. Als mensen zelf meer ideeën hebben, vraagt dat om een andere rol van de overheid. De ondersteuning van al die ideeën en plannen door de overheid heet overheidsparticipatie. De gemeente kan bijvoorbeeld voorzieningen aanbieden of beschikbaar stellen.

Actieve burgers willen niet dat de overheid voor hen alles oplost met een standaardoplossing. Ze willen maatwerk en een overheid die meedenkt. Zo ontstaat een nieuwe samenwerking tussen burgers en overheid. Met nieuwe verhoudingen en werkwijzen tussen burgers en overheid. Ook wel de doe-democratie genoemd. De Rijksoverheid wil de ontwikkeling van de doe-democratie stimuleren en ondersteunen.

Het kabinet wil ruimte voor initiatieven van burgers en verenigingen in de samenleving. Zo kunnen burgers en lokale verenigingen een alternatief voorstel in te dienen voor collectieve voorzieningen in hun directe omgeving. Bijvoorbeeld het onderhoud van een park of het beheer van sportvelden. Dit staat in het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst'.

Burgerparticipatie is een redelijk onontgonnen werkkterrein voor zowel burger als gemeente. De expeditie is al gestart maar doel en route nog niet helemaal duidelijk. Ook wij willen graag dat de burger betrokken is bij het openbare groen. Maar wat als in een straat één persoon aan de slag wil, maar de rest niet? Telt de stem van de 'doener' dan zwaarder? En wat als de 'doener' na een jaar stopt met zijn activiteiten? Hoe ver moet de gemeente gaan in de ondersteuning van de 'doeners'. Op onze expeditie moeten we nog veel ontdekken maar al doende leren we. En door vooraf goed na te denken, kunnen we al veel van onze route verkennen.

Wat kunnen we doen

- Opstellen participatiebeleid
- Stimuleren burgerparticipatie
- Betrekken van burgers bij de planvorming van groenomvorming
- Ondersteunen van actieve burgers
- Betrekken van burgers bij inrichting en beheer van het groen.

Groen in relatie tot gezondheid, bewegen en educatie

Uit onderzoek blijkt steeds duidelijker hoe belangrijk groene wijken en de nabijheid van natuurgebieden zijn voor gezondheid en welzijn van inwoners. Het groen van bomen en planten in de dorpen biedt meer dan alleen een fraai uitzicht. Groen is veel meer dan decoratie. Een groene omgeving verhoogt de kwaliteit van ons leven. Patiënten herstellen sneller in een groene omgeving, inwoners van groene buurten doen minder vaak een beroep op zorgfaciliteiten, werknemers van bedrijven in

een groene omgeving voelen zich prettiger. Ook nodigt een stadspark mensen uit tot recreatie en bewegen. En dat heeft weer een positieve invloed op de gezondheid.

De tendens in het sporten is dat steeds meer mensen ongeorganiseerde sporten beoefenen. Steeds minder mensen zijn lid van een sportvereniging maar beoefenen zelfstandig of in klein groepsverband een sport. Denk bijvoorbeeld aan hardlopen of mountainbiken. Specifiek voor de zelfstandige sporters kunnen er voorzieningen komen die het sporten stimuleert. Denk bijvoorbeeld aan een calisthenics baan. De sportvelden worden vaak alleen benut door de vereniging. De aanwezige voorzieningen worden daarmee maar zeer beperkt gebruikt. Het verbreden van het gebruik en het vergroten van de openbare uitstraling is een must. De sportvelden bestaan uit zowel kunst als natuurvelden. Momenteel is er discussie over kunstvelden en het gebruik van kunststofgranulaat in relatie tot milieu maar ook tot de gezondheid van de gebruikers. Wat de natuurvelden betreft moeten we overstappen op chemievrijbeheer.

Kinderen die dicht bij de natuur leven, groeien harmonieuzer op en presteren aantoonbaar beter op school. Een groen schoolplein draagt bij aan een goede ontwikkeling van kinderen. Het stimuleert tot meer bewegen, zorgt voor betere concentratie en draagt bij aan de kennis van de natuur. Er komen dan ook steeds meer scholen bij die hun schoolpleinen vergroenen. Het traditionele speelplein met een tegelverharding maakt steeds vaker plaats voor beplanting.

Maatregelen die we kunnen treffen:

- Zorgen voor voldoende, bereikbaar en toegankelijk groen
- Combineren van groen met beweegaanleidingen
- Vergroening van de schoolpleinen
- Vergroten openbare uitstraling sportvelden
- Ontwikkelen van sportbeleid.

Klimaat adaptief groen

De klimaatverandering veroorzaakt problemen in het openbare groen. We hebben te maken met langere perioden van droogte en extreme hitte. Vooral in de dorpskernen kan dit warmteoverlast veroorzaken. Met name stenige materialen absorberen de zonnewarmte en stralen deze af op de koelere momenten. Daardoor blijft het langer warm. Hitte veroorzaakt gezondheidsproblemen bij kwetsbare mensen, zoals ouderen, longpatiënten en jonge kinderen. Daarnaast wordt steeds duidelijker dat het openbaar groen niet ingericht is voor lange periode van droogte. Groen in de kernen zorgt voor verkoeling. Onder een boom is het al snel 10 graden koeler. En op een groen grasveld is het ook koeler dan op de straat. Dit komt door de verdamping van de bladeren en het gras. Op een geel verdroogd grasveld is het dan weer warmer door gebrek aan verdamping. Met name monoculturen hebben daar last van met bovenmatige uitval tot gevolg.

Naast te droge perioden kennen we nu ook perioden met extreem veel neerslag. Stortbuien en langdurige neerslag veroorzaken wateroverlast. Het heuvelland is hier extra gevoelig voor. Dit komt door de hoogteverschillen en het gegeven dat water nu eenmaal van boven naar beneden stroomt. Bos absorbeert het beste hevige neerslag, een open akker het minst. Hoe meer begroeiing des te beter neerslag wordt vastgehouden. Uiteraard is het ook mogelijk om in het openbaar groen verlagen te maken om tijdelijk water in op te slaan en te infiltreren. De bodem werkt als een spons: in tijden van regen neemt de bodem water op en als het droog is, geeft de bodem het water weer af. Betegelde grond zorgt ervoor dat de bodem niet meer op deze manier kan functioneren.

Daarom is het belangrijk dat we met onze inwoners samenwerken om onnodige bestrating tegen te gaan en te vervangen voor planten.

De overheid heeft een Deltaplan opgesteld waarin is afgesproken dat klimaatadaptatie in 2020 integraal deel uitmaakt van beleid. In 2019 willen we een stresstest uitgevoerd om erachter te komen waar de pijnpunten zitten. Op het moment van schrijven is deze stresstest nog niet gedaan. Vooruitlopend op de stresstest houden we rekening met de klimaatsverandering in voorliggend beleidsstuk.

Maatregelen die het groen klimaatbestendiger maken:

- In het openbaar groen ruimte scheppen voor het bergen van water (wadi).
- Meer groen in de bebouwde omgeving brengt verkoeling.
- Stimuleren dat inwoners zelf laagdrempelige maatregelen nemen: tegel eruit, plant erin, plaats een regenton.
- Meer diversiteit in aanplant zowel in perken als in lanen maakt ze minder gevoelig voor hitte, droogte.
- Op plekken waar weinig (ondergrondse) groeiruimte is, werken we met verhoogde plantenbakken. Deze bakken zijn niet verplaatsbaar en hebben geen bodem. Hierdoor heeft beplanting genoeg bufferruimte.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een containerbegrip waar veel onder kan vallen. In dit geval focussen we op duurzame inrichtingsmethoden, hergebruik en duurzame uitvoering

Duurzame inrichtingsmethoden

We streven een natuurlijke situatie na zodat we met de natuur mee kunnen beheren in plaats van ertegen. Daarbij willen we beheertypen met een lage beheerintensiteit. Grotere oppervlakten groen helpen daar ook bij. Hele kleine plantvakken zijn moeilijker te beheren dan één grote.

Hergebruik

Bij de uitvoering komt met name biomassa vrij in de vorm van hout, bladeren en gras. Dik hout kunnen we in sommige gevallen benutten voor hoogwaardige toepassingen zoals het produceren van meubels of tafels. Hout van slechtere kwaliteit is vaak wel geschikt als brandhout voor lokale afzet. En fijnere biomassa als bladafval en gras kunnen we eventueel composteren of omvormen tot bokashi (een alternatieve vorm van composteren). Composteren kan ook in een biomeiler. Daarin wordt de vrijkomende energie benut voor het verwarmen van een woning. De meststof die hieruit ontstaat kan vervolgens gebruikt worden in het openbaar groen. Naast de omvorming tot compost is het ook mogelijk om de reststroom te verwerken tot grondstof voor verpakkingsmateriaal, vezelplaten of isolatiemateriaal.

Duurzame uitvoering

Bij duurzame uitvoering denken we aan het zoveel mogelijk combineren van werkzaamheden om CO₂-uitstoot te verminderen. En aan het verwerken van snoeiafval tot takkenrillen waar dat mogelijk is. Van dik eikenhout kunnen broedstoven gemaakt worden voor het zeldzame vliegend hert. Dunne takken kunnen een takkenril worden en dienen als schuilgelegenheden voor vogels en kleine zoogdieren. Maar duurzame uitvoering is ook het bodemleven stimuleren door het toepassen van organische mest en het beperkt omwoelen van de bodem.

Biodiversiteit

Wereldwijd worden ongeveer 1 miljoen soorten met uitsterven bedreigd. De huidige inspanningen zijn onvoldoende om de ongekende achteruitgang van de natuur te stoppen. Dit concludeert een internationale groep onderzoekers in hun onderzoek van mei 2019.

De achteruitgang van natuur gaat met een ongekende snelheid. Steeds sneller dreigen soorten uit te sterven, met nadelige gevolgen voor mensen wereldwijd. Maar het is nog niet te laat om het verschil te maken. Tenminste als we met zijn allen (wereldwijd) actie ondernemen: op lokaal en mondiaal niveau.

Ook wij moeten dan ons steentje bijdragen en rekening houden met de biodiversiteit tijdens de inrichting en beheer van het openbaar groen.

Maatregelen die we kunnen treffen om tot meer biodiversiteit van het openbaar groen te komen:

- Vergroten van het groen areaal;
- Verbinden, vergroten, verdichten en verbeteren van leefgebieden
- Meer diversiteit in de beplanting nastreven, meer variatie in soorten, bloeiperiode en structuur
- Meer afwisseling in planttypen op dezelfde plek; kruiden, struiken, bomen (gelaagdheid)
- Streven naar kruidenrijke bermen en graslanden
- Streven naar een gezondere bodem met meer bodemleven
- Stimuleren van beplanting bij particulieren
- Stimuleren bewustwording en een actieve houding van inwoners rondom biodiversiteit onder meer door actieve communicatie.

De toeristische en recreatieve waarden van groen

We zetten sterk in op de ontwikkeling van het toeristische en recreatief potentieel. Een van de kernwaarden is het landschap. Het openbaar groen kan daaraan bijdragen. Mooie kernen met een goed onderhouden groenstructuur draagt bij aan een positieve ervaring. We hebben in het wegenbeleidsplan al karakteristieke kernen aangewezen waar extra aandacht is voor het openbare groen. Voor behoud en ontwikkeling van het cultuurhistorische karakter maar ook voor de recreant en toerist. Het groen langs toeristische routes draagt daar ook aan bij. Denk aan de Mergellandroute en andere wandelroutes.

Maatregelen die we kunnen treffen:

- Kwalitatief groen in de karakteristieke kernen
- Karakteristiek groen langs de toeristische routes
- Goed begaanbare wandel – en fietsroutes.

